

У сусветнай мастацкай супольнасці на гэтым тыдні часцей за іншых гучыць імя Марка Шагала — адзначаецца 130-годдзе з дня нараджэння мастака.

Асноўныя мерапрыемствы адбываюцца натуральна, на яго радзіме — у Віцебску: адкрываюцца выставы, ідуць кінапаказы і спектаклі, прысвечаныя творчасці знакамітага земляка. Пра свята нагадваюць не толькі на адмысловых імпрэзах, а і проста на вуліцах — агароджу каля Арт-цэнтра Марка Шагала на Пакроўскай аздобілі цытатамі мастака. У горадзе літаральна кожны дзень цяпер можна сустрэць ці то анёлаў, ці то блакітных, сініх, зялёных і чырвоных птушак — артыстаў народнага маладзёжнага тэатра “Кола”.

— Гэта быццам запырсканыя фарбай палотны. Колеравая гама выбрана невыпадкова і зразумелая кожнаму, хто хоць раз бачыў карціны Шагала. Артысты працуюць на хадзюх, таму заўжды вышэйшыя за людзей і быццам лётаюць паміж небам і зямлёй у ільняных касцюмах-крылах — у Віцебску ж усё лётае, — жартуе рэжысёр тэатра Уладзіслава Цвікі. — Стварыць такія вобразы для нашых перформансаў было калектыўнай ідэяй, якую ўвасобіла мастак-пастаноўшчык Надзея Бараноўская. Упершыню мы скарысталіся імі год таму, калі ўсталявалася мемарыяльная дошка мастаку. Як толькі надвор’е дазваляе распачаць вулічны сезон, рэжысёры розных святаў звяртаюцца да нас з просьбай выступіць, бо вельмі ўжо віцебская і далікатная атрымалася гісторыя. З аднаго боку — яркавыя штрых, якім можна ўпрыгожыць горад, з іншага — яшчэ і свежы погляд на “цытаванне” мастака, візуалізацыя шагалаўскага духу, што лунае ў Віцебску.

З 13 па 17 ліпеня артысты ў гэтых вобразах “паселяцца” каля Пушкінскага маста, дзе падчас міжнароднага фестывалю мастацтва “На сямі вятрах” будуць выступаць з перформансамі некалькі разоў на дзень.

Працяг тэмы — на старонцы 5.

Аграгарадок Александрый, што на Шклоўшчыне, стаў 8 ліпеня сталіцай Міжнароднага фестывалю мастацтваў прыдняпроўскіх рэгіёнаў Беларусі, Украіны і Расіі. Культурнай святая сёння будзе эстрадна-цыркаявая дзея “Купальскі сон”, якую падрыхтаваў тэлеканал АНТ.

Яўген ПАГІН

Кіраўнік дырэкцыі спецыяльных праектаў згаданага тэлевізійнага канала Анжэліна Мікульская не раскрывае ўсіх сапраўды, але запэўнівае, што сюрпрызы падчас “...сна” абавязкова будуць, а ў незвычайным шоу можа ўзяць удзел любы ахвотны. Далікатна вядома, што на галоўнай фестывальнай сцэне выступяць артысты і цыркавыя калектывы з розных краін.

Лётаюць анёлы — лунае Шагала

Артыстка народнага маладзёжнага тэатра “Кола” (Віцебск). Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Год Песняра

На працягу года краіна рыхтавалася да 135-годдзя Янкі Купалы. На перадсвяточнай прэс-канферэнцыі былі адзначаны ўсе мінулыя дасягненні, а таксама агульны план мерапрыемстваў на святочныя дні.

Ганна ШАРКО / Фота аўтара

З пачатку года па ўсёй краіне праходзяць розныя імпрэзы, прысвечаныя 135-годдзю беларускага паэта. Так, у Мядзелі завяршылася рэспубліканскае свята паэзіі і харавога мастацтва “Пеўчае поле”, а ў філіяле музея “Акопы” Лагойскага раёна — абласны злёт паэтаў Міншчыны “Слова Купалы да творчасці кліча”. У чэрвені адбыўся фестываль “Купала і Колас, вы нас гадавалі”, у рамках якога працавала пэтычная гасцёўня “Красуй, Беларусь” і пляцоўка “Чытаем Купалу і Коласа разам”. У Мінскім абласным краязнаўчым музеі на працягу месяца працавала выстава “Вобразы мілья рознага краю” з экспанатамі фонду Дзяржаўнага музея.

Мінскі абласны драматычны тэатр плануе зноў распачаць паказ спектакляў паводле біяграфіі і твораў Янкі Купалы “Карона за каханна” беларускага драматурга Анатоля Дзялендзіка і “На другі Сёмухі” па матывах п’есы Купалы “Прымакі”. Мінскі драматычны тэатр лялек “Батлейка” правядзе паказ спектакля “Яна і я” па аднайменнай паэме пісьменніка.

Да святкавання далучылася і Міністэрства інфармацыі, якое падрыхтавала розныя выданні да юбілейнай даты, а таксама, сумесна з Дзяржаўным літаратурным музеям Янкі Купалы, перавыданне энцыклапедыі пра паэта.

Не абшлось і без ушанавання Песняра ў іншых краінах, якія ён калісьці наведаў. Раней экспазіцыі адкрываліся ў Францыі, Польшчы, Грузіі, Украіне і Расіі, зараз жа да канца года плануецца адкрыццё выстаў у Сербіі, Малдове, Латвіі, Слававіі і зноў у Грузіі.

На гэтым тыдні святкаванне юбілею пачалося з тэлефірму на канале “Беларусь-3”, прысвечанага жыццю і творчасці паэта, а 7 ліпеня з урачыстай цырымоніі ўскладання кветак да помніка Янкі Купалы пачаліся галоўныя мерапрыемствы.

Заканчэнне — на старонцы 2.

Днепр, Лугавіна, Купалле

Сёння Александрый сабрала сяброў

Напярэдадні Купальскай ночы “К” звязалася з намеснікам начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Шклоўскага райвыканкома Галінай Валозінай. Яна распавяла, што яшчэ 6 ліпеня Лугавіна (менавіта так называюць мясцовыя жыхары прыдняпроўскіх паплаў, на якім традыцыйна і ладзіцца фестываль “Александрый збірае сяброў”) пераўтварылася ў гарадок з паветкамі, вуліцамі (ёсць і гандлёвая), цэнтральнай сцэнай.

— Вялікі ўжо сплечены, — кажа Галіна Алегаўна, — чатыры самадзейныя калектывы раёна (два з іх — народныя) выязджаюць у Александрый. У складзе нашай дэлегацыі — і народны

калектыв Гарадзецкага дома рамёстваў “Залатая саломка”. Будзе сярод майстроў-рамеснікаў і каваль. Усе хочучы не толькі паглядзець на цыркавых акрабатаў, але і годна прадманстраваць на фестывалі сваё майстэрства.

А вось пра што распавёў дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы Алех Хмялькоў:

— На беразе Дняпра ўтвораны імправізаваны рамесніцкі востраў. Яго “заселяць” майстры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва сямі краін. Творчы дзвіг астраўлянаў — “Праз традыцыі розных краін да міру і згоды”. Можна будзе набыць сувенір і паўдзельнічаць у майстар-класах.

Словам, выбар ва ўдзельніках свята — самы багаты. Літва, да прыкладу, абяцала падыяліцца сакрэтамі (і стравамі!) сваёй адметнай нацыянальнай кухні. Думаю, і беларускія кулінары не саступяць у майстэрстве гатавання. Міжнародны фестываль мастацтваў, як і паведамлялася, завершыцца 9 ліпеня выбліскамі феерверкаў у суправаджэнні лазернага шоу. Уяўляеце, як усё гэта будзе глядзецца над велічнай дняпроўскай плынінню?!

Год Песняра

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

У суботу, 8 ліпеня, у Вязынцы ў 13:00 пачнецца вялікая святочная праграма "З адною думкаю аб шчасці Беларусі...", дзе прагучаць творы класікаў ад сучасных беларускіх паэтаў і музычныя творы на вершы Янкі Купалы ў выкананні Беларускага дзяржаўнага ансамбля "Песняры". Таксама да свята далучацца беларускія эстрадныя артысты і народныя калектывы. Падчас гулянняў можна прайсціся па кірмашы рамстваў і зрабіць памятнаы здымкі ў спецыяльнай фотазоне.

9 ліпеня сваіх гасцей са святочнай праграмай сустракаюць Радашковічы, а ў кастрычніку ў Пухавіцкім раёне адбудзецца самае вялікае мерапрыемства — абласны фестываль народнай творчасці "Напеў зямлі маёй".

Дасюль выдцца пытанні па ўстаноўцы помнікаў Янку Купалу ў іншых краінах. Дзяржаўны літаратурны музей пісьменніка пры падтрымцы славацкага пасольства збіраецца ўсталяваць чатыры мемарыяльныя дошкі ў розных гарадах Славацыі. Эскіз зроблены беларусым скульптарам Паўлам Вайніцікам. Таксама гатовы праект і для мемарыяла ў Фінляндыі.

Газета **КУЛЬТУРА** ШТЭЙДНІВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Заснавальніца — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЬІН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **аддзельны сакратар** — Юрый КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦОВІЧ, Барыс КРЭПІА, Яўген РАГІН, **аглядальнік рэдакцыі**: Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, **настаўнік ПАНКРАТАВА**, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльны карэспандэнт**: Пётр ВАСІЛЬЕВІЧ, **Алег КЛІМАУ**, **Канстанцін АНТАНОВІЧ**; **карэспандэнт** — Ірына ШАРКО; **мастацкі рэдактар** — Наталля ОБАД; **карэктар** — Міла ХУТКОВА. **Сайт**: www.kimpress.by. **E-mail**: kultura@tut.by. **Адрас** рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чвэрты паверх. **Тэлефоны**: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. **Тэлефон-факс**: (017) 334 57 41. **Рахункны адрас**: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. **Выдавец** — Рэдакцыйна-выдавчэцкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — СЛАБОДЗІЧ Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна; **тэлефон** прыёмнай: (017) 334 57 41; 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чвэрты паверх. **Бухгалтэрыя**: (017) 334 57 35.

Аўтары допісаў паведамленняў — **прэшыца**, **поўнае імя** і **імя па бацьку**, **пашпартныя звесткі** (нумар пашпарта, дату выданні, кім і калі выданыя пашпарт, асабісты нумар), **асноўнае месца працы**, **зваротны адрас**. **Аўтарскія рукапісы** не рэдакуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. **Аўтары** несут адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. **Матэрыялы** на правах рэкламы.

"Культура", 2017. Наклад 4 277. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамолуенні. Падпісана ў друку 07.07.2017 у 20:00. **Замова** 2456. **Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства** "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Больш за паўтысячы ама- тараў фальклору з 24 краін спялі "Вянок дружбы" — у Бабруйску адбыўся XIV Міжнародны фестываль народнай творчасці.

Вераніка МОЛАКАВА

З 28 чэрвеня па 3 ліпеня культурная сталіца Беларусі-2017 прымала харэаграфічныя, вакальныя, інструментальныя і тэатральныя калектывы з Азербайджана, Балгарыі, Германіі, Ізраіля, Індыі, Іспаніі, Калумбіі, Кубы, Латвіі, Літвы, Мексікі, Малдовы, Польшчы, Расіі, Сербіі, Славакіі, ЗША, Турцыі, Украіны. Упершыню ў фестывалі прынялі ўдзел Вялікабрытанія, Венгрыя, Італія, Нарвегія, Кіпр і Чэхія. Вольных месцаў у бабруйскіх гатэлях ды інтэрнатах не было — толькі замежных артыстаў прыехала больш за 600.

— На наш фестываль прыязджаюць не саборнічаць, а сябраваць і дзяліцца сваёй творчасцю, таму што выступленні не маюць конкурснага характару і кожная дэлегацыя знаёміць гледачоў з фальклорнымі традыцыямі свайго рэгіёна, — падкрэсліла намеснік начальніка ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Бабруйскага гарвыканкама Ірына Роскач. — У першыя гады правядзення форуму да нас прыязджалі госці з пяці-сямі краін. Мы вытрымлівалі мінімум, неабходны для пацверджання статусу міжнароднага фестывалю. Цяпер жа прымаем дзясяткі дэлегацыяў з чатырох кантынентаў свету.

Гісторыя "Вянка дружбы" пачалася ў Магілёве ў 1991 годзе, з 2003 года форум стала "прапісаць" у Бабруйску. Як паведамілі ў мясцовым выканкаме, упершыню сёлетні фестываль адкрыўся "Лявоніхай" і выкананні 180 удзельнікаў, якія загалі атрымалі відэазапіс беларускага танца і спецыяльна вучылі яго ў сябе дома для выступу ў Бабруйску. Кожная краіна прывезла свой вянок і нацыянальныя сувеніры, так папоўнілі фонды Бабруйскага краязнаўчага музея.

Канцэрт на цэнтральнай плошчы удзельнікі павіншавалі Бабруйск за 630-годдзем. Цягам некалькіх дзён усе артысты выступалі не толькі на пляцоўках горада, але і ездзілі ў сёлы і аграгарадкі Асіповіцкага, Бабруйскага, Пускага, Кіраўскага раёнаў.

— Мы ўдзельнічалі ў розных фестывалях, але лепшых за тых, што праходзяць у Беларусі, не бывае, — лічыць кіраўнік магдаўскай дэлегацыі Андрэй

Не так даўно ў філіяле Прэзідэнцкай бібліятэкі Рэспублікі Беларусь — рэзідэнцыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь — пачала працу выстава, на якой прадстаўлена кніжная факсімільная спадчына Францыска Скарыны.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Як паведамілі "К" ў Прэзідэнцкай бібліятэцы Рэспублікі Беларусь, на выставы прадстаўлена факсімільнае выданне ў 20 тамах "Кніжнай спадчыны Францыска Скарыны", падрыхтаванае Нацыянальнай бібліятэкай Белару-

Адміністрацыя УК "Магілёўскі абласны драматычны тэатр" смуткуе ў сувязі са смерцю заслужанага артыста РСФСР Аляксандра Аляксандравіча ПАЛКІНА, які пайшоў з жыцця 4 ліпеня 2017 года ва ўзросце 79 гадоў. У Магілёўскім абласным драматычным тэатры актёр працаваў з 1982 года. Ён сцягнуў на гэтай сцэне мноства яскравых роляў, у якасці рэжысёра-пастаноўшчыка паставіў шэраг спектакляў. Адміністрацыя тэатра выказвае спачуванні родным і блізкім актёра ў сувязі з напатакшым іх горам.

Беларускі саюз мастакоў смуткуе ў сувязі са смерцю члена грамадскага аб'яднання "Беларускі саюз мастакоў", заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, лаўрэата Спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва КОЖУХА Уладзіміра Уладзіміравіча, які ўнёс вялікі ўклад у развіццё беларускага выяўленчага мастацтва. Рада ГА "БСМ" выказвае спачуванні родным і блізкім у сувязі з напатакшым іх вялікім горам.

"Мы шчаслівыя, што прадстаўляем тут наш фальклор і бачым іншыя традыцыі"

Бачу. — Асабіста мне вельмі блізка ўсё тое, што адбываецца на "Вянку дружбы", падабаецца атмасфера — усё неяк па-свойску. Мы шчаслівыя, што прадстаўляем тут наш фальклор і бачым іншыя традыцыі.

Беларусь на фестывалі прадставіў народны вакальны ансамбль "Менестрэлі" з Магдэбурга.

— Для нас гэта гонар, — адзначыў кіраўнік калектыву Аляксандр Важнік. — У адной з вёсак Бабруйскага раёна давялося выступаць з гасямі з Калумбіі. Нам столькі кветак падарылі пасля таго выступлення... Але публіка паўсюль нас прымала аднолькава цёпла.

Пешаходную вуліцу Сацыялістычную на час фестывалю пераўтварылі ў горад майстроў, дзе свае вырабы прадставілі рамеснікі з розных куткоў Беларусі, Расіі, Украіны. Упершыню ў Бабруйску падчас "Вянка дружбы" 2 ліпеня адбыўся фестываль вулічных тэатраў — калектывы выступалі і побач з рамеснікамі, і на плошчы Леніна, і каля будынка драмтэатра імя Дуніна-Марцінкевіча.

— Для нашага горада гэта вялікая падзея, — паведаміў намеснік гвалі адміністрацыі Ленінскага раёна Бабруйска Віталь Прахоўскі. — Мы вельмі ўдзячныя

артыстам з Мінска, якія прыехалі да нас і паказалі новыя магчымасці правядзення вулічных мерапрыемстваў.

Арганізатарамі Міжнароднага фестывалю народнай творчасці "Вянок дружбы" сумесна з Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь выступаюць Магілёўскі абласны і Бабруйскі раённыя выканаўчыя камітэты, а таксама Цэнтральны камітэт Беларускага прафсаюза работнікаў культуры.

Са шрыфтамі ад Скарыны

сі сумесна з ТДА "Калекшн". Як вядома, па выніках 56-га Нацыянальнага конкурсу "Мастацтва кнігі-2016" гэты кніжны збор атрымаў Гран-пры "Трыумф".

Аснову выдання складаюць электронныя копіі кніг першадрукара, якія захаваліся да нашых дзён і знаходзяцца ў бібліятэках і музеях розных краін. У кнігах захаваны структура, змест, асаблівасці шрыфтоў і гравюр арыгінальных выданняў, перададзены ўсе паметкі ў тэкстах, набы-

тыя на працягу 500-гадовай гісторыі.

У экспазіцыі выставы прадстаўлены такія факсімільныя выданні як "Быццё", "Зыход", "Лічыбы", "Кніга Іава", "Псалтыр", а таксама старонкі Бібліі, надрукаваныя на ўнікальнай паперы на станку, які быў адноўлены гісторыкам Уладзімірам Ліхадзедавым па гравюрах XVI стагоддзя.

На выставе таксама дэманструецца карта свету венецыянскага картографу Джавані Андрэа Вавасорэ — сапраўдная перліна картографічнага мастацтва. Яна зроблена ў авальнай пракцыі на паперы, узнёўленай па старадаўняй тэхналогіі на аснове льну і бавоўны, а адноўлена паводле арыгінала рарытэта з калекцыі Універсітэта Браўна (г. Провідэнс, штат Род-Айленд, ЗША). Акрамя таго, на выставе можна пабачыць унікальныя работы беларускага каліграфу Усевалада Свентахоўскага з серыі "Шрыфты Скарыны" і "Тэраталагічная азбука".

Экспазіцыя ў філіяле Прэзідэнцкай бібліятэкі ў рэзідэнцыі Прэзідэнта, прымеркаваная да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання, адкрывае цыкл выстаў, прысвечаных кніжнаму мастацтву Беларусі. Азнаёміцца з ёй можна да 4 верасня.

Калектыв Нацыянальнага мастацкага музея ўзрусе ў сувязі са смерцю Уладзіміра Уладзіміравіча КОЖУХА, заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь, лаўрэата прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь "За духоўнае адраджэнне", лаўрэата прэміі Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі за серыю работ "Чарнобыль чорнага б'юль". Творы Уладзіміра Уладзіміравіча прасякнуты шчырай увагай да светаўспрымання, адвечных жыццёвых клопатаў чалавека зямлі, прыгажосцю і высокай духоўнасцю беларускага народа. Яны захоўваюцца ў фондах мастацкага музея, Нацыянальнага цэнтра сучасных мастацтваў, а таксама прыватных айначынных і замежных калекцыяў. Калектыв музея выказвае спачуванні родным і блізкім, калегам у сувязі з заўчаснай смерцю мастака, які пайшоў з жыцця 6 ліпеня ва ўзросце 64 гадоў.

13 ліпеня — адкрыццё XXVI Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”. У час урачыстай цырымоніі Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ўручыць Гран-пры пераможцы XV Міжнароднага дзіцячага музычнага конкурсу, што пройдзе ў рамках фестывалю з 11 ліпеня.

Ад Беларусі ў гэтым спаборніцтве будзе ўдзельнічаць 12-гадовая Маша Магільная з Магілёва — лаўрэат шасці міжнародных конкурсаў, фіналістка двух Нацыянальных тураў “Дзіцячае Еўрабачанне”, украінскага тэлепраекта “Музычная акадэмія Junior”.

А 14 ліпеня на “Славянскім базары ў Віцебску” пачнецца трохдзённае дарослае творчае спаборніцтва — XXVI Міжнародны конкурс выканаўцаў эстраднай песні “Віцебск-2017”. Нашу краіну на ім прадставіць 19-гадовы Ягор Шаранкоў — саліст Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра Беларусі, студэнт БДУКІМ, уладальнік прэміі спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі.

Скараць эстрадны Алімп Ягор пачаў з дзіцяства, стаўшы ўладальнікам Гран-пры двух міжнародных конкурсаў. Першым яго “дарослым” спаборніцтвам быў Рэспубліканскі конкурс маладых эстрадных выканаўцаў “Белазаўскі акорд-2014”, дзе Ягор стаў не толькі лаўрэатам, але і ўладальнікам прызга глядацкіх сімпатый. Тройчы выходзіў у фінал беларускіх адборачных тураў “Еўрабачаньня” — у 2010, 2012 і 2016 гадах. А ягоны “паслужны спіс” удзелу ў тэлепраектах налічвае “Спеўныя гарады”,

Конкурсныя дарогі вядуць у Віцебск

“Зорны рынг”, “Ікону сны” Максіма Алейнікава і ўкраінскі “Голас краіны”.

— **Конкурсы — не ад’емная частка сучаснага музычнага выканальніцтва. Вы, Ягор, таксама ў іх удзельнічаеце не ўпершыню. Што яны далі асабіста вам?**

— Для мяне конкурсы — гэта заўжды новы вопыт, магчымасць адтачыць прафесійныя навыкі, пачуць канструктыўную дапамогу на свой адрас, каб самаўдасканальвацца і станавіцца лепей.

— **Тэлешоу, набліжаны да конкурсаў, маюць крыху іншы мэты. Ці могуць яны, на ваш погляд, рэальна павысіць майстэрства — або толькі прынесці папулярнасць?**

— На самой справе, тэлешоу, разнастайныя праекты, конкурсы вельмі павышаюць майстэрства. У якасці прыкладу згадаю ўкраінскі “Голас краіны”, у якім мне пашчасціла ўзяць удзел: ён даў вельмі многа. Я ўпершыню пагрузіўся ў такога кіталу маштабна праект вельмі высокага ўзроўню. “Голас краіны” — гэта агромністае дзейства, праца вялізнай каманды прафесіяналаў. За кароткі час падрыхтаваць цэлы нумар — гэта вельмі за-

каляе і развівае. Для мяне праект стаў сапраўднай “школай жыцця артыста”: частая інтэрв’ю, праца на камеру, фотасесія, здымкі. У выніку на выхадзе з праекта застаецца з вялікім багажом вопыту і навыкаў.

— **З “Голасам краіны” ўсё зразумела. Можна, вылучыце яшчэ некалькі самых значных, на ваш погляд, конкурсаў ці тэлепраектаў, якія найбольш паўплывалі на вашу творчую кар’еру?**

— Магу вылучыць яшчэ фінал беларускага адборачнага тура “Еўрабачаньня”. І, вядома, зусім хутка ў мой асабісты спіс дасягненняў увойдзе выступленне ў конкурсе маладых эстрадных выканаўцаў “Віцебск-2017”. Прынамсі, віцебскі амфітэатр будзе самай вялікай пляцоўкай, на якой мне даводзілася спяваць.

— **Ягор, з якім настроем збіраецеся на “Славянскі базар у Віцебску”?**

— З баявым. І настроены вельмі рашуча, бо была праведзена вялікая праца ўсёй маёй дружнай каманды, а гэта не можа не прынесці добрага выніку. Шчыра прызнацца, крыху стаміўся ад вялізнай

калькасці рэпетыцый-здымак-прымераў, але цяпер паспрабую хаця б трохі адпачыць, набрацца сіл, бо наперадзе самае галоўнае — годна прадставіць нашу краіну.

— **Чого пажадалі б сабе і ўсім узельнікам?**

— Упэўненасці ў сваіх сілах. Быць абсалютна шчырымі перад гледачом. А таксама, вядома, добрага настрою!

— **Ці сачылі ў мінулыя гады за фестывальнымі падзеямі?**

— Сачыў за фестывалем літаральна апошнія

два гады, вельмі “заўзеў” за сваю добрую сяброўку Валерыю Грыбусаву. Штогод у конкурсе бярэ ўдзел вялікая колькасць таленавітых выканаўцаў, таму заўсёды цікава глядзець тых канцэртаў: яны атрымліваюцца вельмі яскравымі.

— **Можна, штосці ў жыцці звязана з Віцебскам?**

— Як ні дзіўна, але дагэтуль у Віцебску я ніколі не бываў. Затое паеду цяпер! Думаю, праз нейкі час на збіраецца шмат запамінальных момантаў, якія хочацца ўгадаць.

— **Вы працуеце ў Нацыянальным акадэмічным канцэртным аркестры Беларусі пад кіраўніцтвам народнага артыста краіны, прафесара Міхаіла Фінберга. Зусім нядаўна можна было бачыць вашае выступленне ў складзе гэтага слаўтага калектыву на Нацыянальным фестывалі беларускай песні і паэзіі ў Маладзечне — і “жыўцом” у амфітэатры, і ў далейшых тэлетрансляцыях. А што падрыхтавалі да конкурсу на “Славянскім базары...”?**

— У паўфінале прагучыць беларуская народная песня — усімі забытая “Ой, дубе, мой дубе”. Гэта будзе невялікі эксперымент, цалкам аўтарская аранжыроўка. Рабілі яе мае сябры — вельмі таленавітыя музыканты студыі ToneTwins Андрэй Кацікаў і Уладзіслаў Пашкевіч: атрымаўся ф’южн. Думаю, слухачам будзе цікава пачуць традыцыйную беларускую песню ў гэткай нестандартнай аранжыроўцы. У першы конкурсны дзень у суправаджэнні ўжо роднага для мяне калектыва — згаданага вамі Заслужанага Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра пад кіраўніцтвам мэатра Фінберга — я праспяваю пранізліваю балладу “Крыжы” на вершы Янкі Купалы. Музыку напісаў Ігар Мельнікаў, які ў свой час узначаліваў званы ансамбль “Камерата”. Гэта будзе прэм’ера: упершыню баллада публічна прагучыць на сцэне “Славянскага базара ў Віцебску”. У другі конкурсны дзень, дзе патрабуецца сусветны хіт, я выканаю кампазіцыю We are the champions легендарнага гурта Queen. Я вельмі адказна падыходжу да падрыхтоўкі і намагаюся адліфаваць кожны нумар да даканаласці.

Заканчэнне на старонцы 14.

Юбілей пачынаецца з “Любові”

У Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь адкрылася выстава “Марк Шагал. Колер любові”. Па просьбе “К” генеральны дырэктар установы Уладзімір ПРАКАПЦОЎ з нагоды юбілею нашага знакамитага суайчынніка згадвае пра некаторыя з першых крокаў па вяртанні мастака на Радзіму і людзей, дзякуючы якім яно адбылося.

— Першы раз мастацтва Шагала было прадстаўлена ў сценах Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь у 1997 годзе, — кажа Уладзімір Іванавіч. — Знаёмства з ім беларускага гледача не магло адбыцца без добрай волі спадкаемцаў Шагала. Дзякуючы актыўнаму ўдзелу яго ўнучак — Бэлы і Мэрэт Меер — у Беларусі прайшлі ўжо пяць выстаў мастака. На кожнай з іх нібы раскрываліся новыя грані ягонага таленту. Мы пазнаёмліліся з творчасцю Шагала міжземнаморскага перыяду (1949 — 1985), спазналі Шагала-пейзажыста, Шагала-сцэнографіста, Шагала-парыжаніна... Каханне як галоўная рухальная сіла майстра стала “галоўным героем” выставы з калекцыі Музея Ізраіля ў Іерусаліме, якая

з вялікім поспехам прайшла ў музеі на мяжы 2012 — 2013 гадоў. На ўсіх выставах каштоўнымі ўкрапінамі былі ілюстрацыі Шагала да літаратурных твораў.

Учора мы адкрылі выставу “Марк Шагал. Колер любові”. Гэтыя літаграфіі былі выкананы мастаком пераважна ў 1950 — 1960 гады як ілюстрацыі да розных выданняў, прысвечаных яму самому. Такіх як манаграфія вядомага мастацкага крытыка і гісторыка мастацтва Жака Ласена, выдадзеная ў Парыжы ў 1957 годзе, яго ж кніга “Плафон Парыжскай оперы”, прысвечаная гісторыі стварэння і апісанню знакамітага роспісу. Пяць адбіткаў адносяцца да шасцітомнага каталогу-рэзана “Шагал. Літаграфіі”, апублікаванага ў 1960 — 1986 гадах у выдавецтве Андрэ Сарэ ў Монтэ-Карла. Спецыяльна для яго мастак зрабіў 21 калеровую і 7 чорна-белых літаграфій. Сярод экспанатаў — літаграфія, створаная для часопісаў “Дэр’ер ле міруар” і “Верб”, з якімі Шагала звязвала шматгадовае супрацоўніцтва.

Выстава “Марк Шагал. Колер любові” доўжыцца да 15 верасня і мае стаць толькі пачаткам “года Шагала” ў Нацыянальным мастацкім музеі. Разам са спадкаемцамі Майстра мы вядзем работу над новым маштабным выставачным праектам. І ўжо ў снежні спадзімаем прадставіць гледачу новую выставу “Марк Шагал і Біблія”.

Лічбавы падыход

Бібліятэкары сёння часта робяць ўдзельнікімі шматлікіх грантавых праграм. Вынікі актыўнага супрацоўніцтва ўвасабляюцца ў замежныя стажыроўкі, а таксама набыццём неабходнага тэхнічнага і мультымедыянага абсталявання, на што замежнымі партнёрамі выдаткоўваюцца дзясяткі тысяч еўра.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Лік на тысячы

Напрыклад, на сёлетнім фестывалі "Горад і кнігі" ў Мінску гаворка ішла менавіта пра гэта: прадстаўнікі шэрагу айчынных бібліятэк Беларусі падчас работы "Экспертнай пляцоўкі" дзяліліся сваім досведам уздзелу ў праграмах, накіраваных на адукацыю і прафесійнае навучанне. Азін з найбольш вядомых тут праектаў — праграма міжнароднай тэхнічнай дапамогі "Сэрвіс па падтрымцы бібліятэчнай сеткі: мадэрнізацыя бібліятэк Арменіі, Малдовы і Беларусі шляхам развіцця бібліятэчных кадраў і рэфармавання бібліятэк", які з'яўляецца адным з 4 праектаў праграмы Erasmus+, прынятых да рэалізацыі ў Беларусі на 2015 — 2017 гады.

Каардынатарам праграмы выступае Акадэмія дзяржаўнага кіравання Арменіі, а ўдзельнікам праекта з беларускага боку — бібліятэкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы, Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь і Брэсцкага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта. І гэты ўдзел мае важкі фінансавы складнік.

Напрыклад, як распавёў "К" дырэктар Навуковай бібліятэкі ГРДУ Мікалай Грынько, агульны бюджэт праекта для айчынных кніжніц склаў больш за 220 тысяч еўра.

— Кожнай з айчынных бібліятэк было выдаткавана прыкладна па 57 тысяч еўра, — адзначыў візаві. — На гэтую суму мы праходзілі стажыроўкі за мяжой (напрыклад, паляпшалі свае веды ў англійскай мове, вучыліся бібліятэчным маркетынгу і гэтак далей), ладзілі

сустрэчы ў Беларусі з замежнымі спецыялістамі бібліятэчнай справы, а таксама набылі неабходнае абсталяванне для правядзення семінараў і трэнінгаў.

Акрамя таго, па словах Мікалая Грынько, у рамках праекта Erasmus+ усе ўніверсітэты-ўдзельнікі распрацоўваюць свае модулі і складаюць праграму навучання да іх. Пасля правядзення серыі пілотных заняткаў на базе сваёй ВНУ ўдзельнікі абмяняюцца праграмамі модуляў для арганізацыі на-

вучання ў іншых ўніверсітэтах — партнёрах праекта.

Дырэктар Фундаментальнай бібліятэкі БДУ Уладзімір Кулажанка ў сваю чаргу зазначыў, што, дзякуючы названаму праекту, яго ўстанова набыла камп'ютары, фотакамеру, каларыявы прынтары і іншае абсталяванне на суму ў 4 600 еўра. Але, на яго думку, тое не самае важнае.

— Галоўнае, што мы з дапамогай еўрапейцаў не толькі мадэрнізем нашу бібліятэку, але і павышаем кваліфікацыю супрацоўнікаў як фундаментальнай бібліятэкі БДУ, так і іншых бібліятэк Беларусі, атрымліваем доступ да міжнародных бібліятэчных баз даных, а таксама стварэем сэрвіс падтрымкі сеткі бібліятэк краін "Усходняга партнёрства", — распавёў суразмоўца. — У нас на стадыі распрацоўкі ўжо знаходзіцца адукацыйны модуль па інфармацыйнай граматыцы бібліятэкараў. На яго ўкараненне ў дзевяне — гэта будзе онлайн-партал — выдаткавана са сродкаў праграмы каля 19 тысяч еўра.

Як бачна, уздел у грантавых праграмах і партнёрскіх праектах заўсёды ідзе на карысць тым, хто спрабуе актыўна піярчыць сябе і сваю дзейнасць. Прычым не толькі на карысць матэрыяльную. Узрастаць у сваёй справе, як вядома, можна ўсюды і заўсёды, беручы карыснае з вопыту замежных калегаў і прапагандаючы свой уласны, беларускі досвед узаемадзеяння з чытачамі на еўрапейскіх дыскусійных пляцоўках. А англійскую мову складаюць не так ужо складана...

Вяртаючыся да надрукаванага

Як выкладчык беларускага народнага танца на кафедре этналогіі і фальклору і народна-песеннай творчасці, я ўзяў за правіла выніковыя заняткі (пераважна залікі і экзамены) праводзіць у адрытковым фармаце, з абавязковым запрашэннем выкладчыкаў розных кафедр універсітэта культуры і іншых навучальных устаноў, навукоўцаў, кіраўнікоў і ўдзельнікаў фальклорных калектываў, прадстаўнікоў СМІ. Так атрымалася і гэтым разам. На канцэрт-справаздачу па дысцыпліне "Побытавы танец" студэнтаў трэцяга курса кафедры народна-песеннай творчасці запрасіў і спадарыню Алену.

Магу адказаць на зададзенае ёю ў загалуюку пытанне. Рэч у тым, што студэнт БДУКМ у сацыяльным побыце не танчаць не толькі асіміляванае намі танга, але і традыцыйныя беларускія танцы, тыя, па якіх пазнаюць нас у свеце — "Лявоніху" ды "Польку".

У свой час, калі Барыс Уладзіміравіч Святлюў, сёння міністр культуры, быў яшчэ на пасадзе рэктара БДУКМ, праблема далучэння студэнтаў усіх яго факультэтаў да народнага побытавага танца абмяркоўвалася ў шырокім коле прадстаўнікоў рэктарата, выкладчыкаў кафедры этналогіі і фальклору і спецыялістаў Міністэрства культуры ў сувязі з уздзеяннем тагачаснага намесніка міністра культуры Таўрэва Стружэцкага. Здавалася, усе бакі знайшлі парозумненне. Аднак пытанне менавіта сувольнага далучэння студэнтаў усіх кафедр да фальклорнай харэаграфічнай аўтэнтыкі і студэнцкай побытавай практыкі (а будучы работнікам культуры гэта вой як патрэбна!) так да сёння не вырашана.

Не жаль, сёння нават на харэаграфічнай кафедре не вывучаюць беларускія традыцыйныя танцы. Праўда, ёсць некалькі гадзін па народна-сцэнічным, але гэта зусім не тое. Ёсць такія напрамкі спецыялізацыі як "Сучасны танец", "Эстрадны танец", "Бальны танец", "Народны танец" (вывучаецца пераважна харэаграфія народаў свету). А дзе ж месца беларускаму? І якая роля кафедры харэаграфіі ў захаванні традыцый і распаўсюджванні беларускай народнай танцавальнай культуры — ад гісторыі, тэорыі і да практыкі?

У газеце "Культура" я найперш з задавальненнем чытаю матэрыялы Алены Ляшчэвіч. Яны адрозніваюцца глыбінным разуменнем беларускай народнай культуры ў розных яе праявах — ад каранёвых формаў да сучасных інтэрпрэтацый. Спадарыня Алена смела выказвае свой погляд на "набалелае", дае слухныя прапановы, ставіць пытанні чытачу са спадарываннем на адваротную сувязь, прымушае яго паразважаць над прачытаным. Гэта тычыцца і артыкулу "Залік як канцэрт. Чаму студэнт не танчаць беларускае танга" ("К", № 24). У ім гаворка ішла і аб маёй працы, за што аўтары вялікі дзякуй. З нагоды апублікаванага палічў патрэбным выказаць свае думкі.

Праблема не толькі ў танга...

Мінска) і "Мяцеліца" (яго аплякае сталічная грамадская маладзёжная ініцыятыва). Яны пакуль яшчэ мала вядомыя, але ўжо яркава заўважваюць пра сябе. Але гэтага, вядома ж, замала.

Напрыклад, у вышэйшых і сярэдніх (я ўжо не кажу пра пачатковыя) навучальных установах культуры і мастацтва Расіі, Украіны, Польшчы, прыбалтыйскіх краін нацыянальныя танцы сваёй бацькаўшчыны выкладаецца на працягу ўсяго перыяду навучання. Беларусам даводзіцца зайдзіросціць і тым шматлікім міжнародным фальклорным фестывалям, што праходзяць у іншых краінах пад патранатам ЮНЕСКА. У нас жа пакуль яшчэ жыве толькі адзіны, унікальны ў сваім родзе Рэспубліканскі фестываль фальклорнага мастацтва "Берагіня", скіраваны на дзяцей, моладзь, носьбітаў мастацкіх традыцый. Плюс некалькі адкрытых конкурсаў беларускіх народных побытавых танцаў: "Ветразь" (пры падтрымцы адміністрацыі Кастрычніцкага раёна г.

Таксама хачу ўзняць пытанне падрыхтоўкі спецыялістаў па народнай інструментальнай музыцы для ўстаноў культуры краіны. Нават "Беларускае танга" нельга выканаць без музычнага суправаджэння! Якое ж было маё здзіўленне, калі я звярнуўся да кіраўніцтва кафедры народна-інструментальнай творчасці (стажэнды Вольга Немцава) з прапановай суправядзіць згаданы студэнцкі "канцэрт-справаздачу". І тут раптам выявілася... Са спісу звыш дваццаці беларускіх аўтэнтычных танцавальных узораў, якія

меліся быць выкананымі студэнтамі кафедры народна-песеннай творчасці, музыкі ведалі толькі "Лявоніху" ды "Польку" ў акадэмічнай аранжыроўцы! А ўвогуле, як мне патлумачылі, беларускае народнае — гэта не іх справа (а чыя?). І з гонарам паведамілі: "Мы — класікі"! Гэта значыць, выконваем творы еўрапейскіх, рускіх і зрэдку беларускіх кампазітараў.

Так, акадэмічныя набыткі, канешне, трэба ведаць! Але ж праблема ў іншым: так званыя "класікі" затым выкладаюць у музычных каледжах і школах. Ці змогуць яны навучыць дзятву і моладзь граць на беларускіх народных інструментах, ці будуць выкладаць беларускую інструментальную музыку і традыцыйныя выканальніцкія стылі? Я ўжо нават не кажу пра трансляцыю лакальных адметнасцяў нашай музычнай аўтэнтыкі.

Вось і атрымліваецца такі парадокс. Здаецца, музычныя навучальныя ўстановы выпускаюць дастаткова прафесіяналаў, а вольны музыкант, які б ведаў беларускі народны рэпертуар і ўмеў б акампаніваць фальклорным і народна-сцэнічным танцавальным і спеўным калектывам — відавочна бракуе! Асабліва тых, хто здаты імправізаваць, а не граць толькі па нотах.

Упэўнены, што ў БДУКМ насплеў час вылучыць асобны факультэт беларускай традыцыйнай культуры. Менавіта ён можа быць стаць ініцыятарам правядзення адпаведнага фестывалю, у якім вірвала б усе ўніверсітэцкае студэнцтва, а ў далейшым — і наогул уся беларуская навучальная моладзь. У свой час пра гэта марыла яшчэ светлая гімніда Ядвіга Грыгаровіч, якая шмат гадоў узначальвала Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэцкае культуры і мастацтваў і багата зрабіла для культуры нашай краіны. Таму фэст справядліва было б назваць і яе гонар.

І калі гэта здзейсніцца, мы можам быць упэўненыя: народная культура Бацькаўшчыны мае добры працяг.

Мікола КОЗЕНКА, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзяцям культуры і мастацтва

Івану Серыкува. Адна з намінацый — лепшае выкананне яго аўтарскіх беларускіх танцаў.

Да ўсяго, у Віцебскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці праводзіцца майстар-класы для жадаючых навучыцца розным танцам.

Для папулярызацыі народнай культуры мы выкарыстоўваем і нашы мерапрыемствы ў межах Міжнароднага фестывалю

Ліст у рэдакцыю

"Патанцуем?" Так, у ахвоту!

на турнір беларускіх танцаў, які чатыры гады запар праводзіцца ў межах міжнароднага фестывалю традыцыйнай культуры "Браслаўскія зарніцы". Ён вельмі красамоўна дэманструе рост цікавасці да народнай культуры і, у прыватнасці, танцавальнай. Пачынаўся турнір усяго з чатырох пар, летась яго ўдзельнікамі сталі ўжо 56 пар, а цяпер на чацвёрты турнір заяўлена 77! Яны прадстаўляюць 20 рэгіёнаў Віцебшчыны, і кожны з іх рытуе нешта

самабытнае, "мясцовае" для ўдзелу ў намінацыі "Лепшы адметны танец".

Прычым саборнічаць у турніры будуць не толькі пастаяннымі ўдзельнікамі фальклорных калектываў, але і простыя аматары танцаў — у ліку якіх ёсць і службовыя асобы райвыканкамаў. Ды і ўзрост танцораў самы розны — ад 16 гадоў і да 86. А ў намінацыі "Лепшая балетмайстарская пастаноўка" прымуць удзел узорныя, народныя, заслужаныя ха-

раграфічныя ансамблі вобласці.

Не забываем мы, вядома, і пра дзетак — для іх у вобласці раз на два гады праводзіцца агляд-конкурс "Ад прашчураў — да зор". Сярод намінацый — не толькі мясцовыя танцы, але і народныя гульні, абрады і гэтак далей.

З задавальненнем прыгадаю і абласны агляд-конкурс харэаграфічных калектываў "Прыдзвінскія карункі", прысвечаны нашаму земляку — знакамітаму балетмайстру

Парадаваў водгук чытача "К" Змітра Крымоўскага пра заўсёдную актуальнасць аўтэнтычных танцаў. Відэачына, аўтар вельмі дасведчаны ў тэме і сам мае дачыненне да народнай беларускай культуры, ведае гісторыю і галоўнае — тых, хто яе робіць сёння. А ў нас на Віцебшчыне такіх людзей багата, і яго запыт "Патанцуем?" тут ёсць каму падтрымаць.

Карыстаючыся нагодай, запрашаем усіх зацікаўленых

мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску": "Горад майстроў", конкурс майстроў разбы па дрэве, выстава саломкаплячэння "Золата роднай зямлі", турнір беларускіх танцаў, конкурс мажарэтак і барабаншчыц, конкурс тэатраў мод "Модны дывертысмент", конкурс брэндаў раёнаў вобласці, канцэрт-прэзентацыя абласцей ды іншыя. Спэдыяся, шматлікія госці фестывалю з іх дапамогай здолелі пазнаёміцца з разнастайнай і самабытнай народнай культурай Віцебшчыны.

Ала ЛЯЛКІНА, вядучы метадыст Віцебскага АМЦНТ

Марк Шагал — палова майго жыцця...

Памятаю часы, калі ніхто не ват не мог марыць пра тое, што ў Віцебску з'явіцца музей мастака, што туды будзе прыязджаць турысты з усяго свету, што на радзіму Шагала вернецца 300 яго арыгінальных работ, а навуковая бібліятэка, прысвечаная яму, будзе налічваць 6 тысяч кніг. Без сумневу, гэта вялікая каштоўнасць і буйная база для развіцця шагалазнаўства ў Беларусі.

Людміла ХМЯЛЬНИЦКАЯ, мастацтвазнаўца, гісторык, шматгадовы даследчык творчасці Марка Шагала

Сённяшняю вядомасць мастака на радзіме нельга параўнаць з тым, што было, скажам, чвэрць стагоддзя таму. І менавіта дзякуючы віцебскаму музею, якія экспазіцыям з Францыі, якія прывозіліся з 1997 па 2005 гады, дзейнасці “Белгаспрамбанка”, які набыў работы мастакоў Парыжскай школы, Марк Шагал літаральна выйшаў з ценю.

Аднак, безумоўна, засталіся і нявырашаныя пакуль пытанні. Адно з іх — размяшчэнне работ мастака. На сёння наўняўня ў музея плошчы проста не дазваляюць выстаўляць усю калекцыю Марка Шагала. Таму трэба пабудаваць спецыяльныя экспазіцыйныя цэнтры, якія павінны адпавядаць сучасным тэхнічным

патрабаванням. Вельмі важна, каб аўдыторыя — і асабліва маладая — мела магчымасць не пасрэднага дотыку да высокага мастацтва. Кожны твор, які я бачу ў арыгінале, аказвае на мяне неверагоднае ўражанне. А калі глядзіш рэпрадукцыю, многія тонкасці проста не заўважаеш і не адчуваеш.

Ці разумеюць Шагала сённяшняе беларусы? Безумоўна, гэта тое мастацтва, якое кожны вольны прымальца ці не прымальца, але адукаваны чалавек абавязкова павінен яго ведаць. Ва ўсім свеце ён лічыцца адным з найлепшых каларыстаў XX стагоддзя, і меркаванне мастацтвазнаўцаў павінны ўзяць пад увагу ўсе тэмы,

хто хоча паглыбіць сваё разуменне прыгожага.

Урэшце, Марк Шагал — гэта добрая палова майго жыцця, паколькі я вельмі доўга працавала дырэктарам музея ў Віцебску і была сведкай яго станаўлення. Гэта ўсё зроблена не толькі маймі сіламі, але і агульным намаганнем віцебскай грамадскасці на чале з пэтам Давідам Сімановічам — старшынёй шагалаўскага камітэта. Разам мы прабілі той мур неразумення, які існаваў дзесяцігоддзямі, ды, па сутнасці, вярнулі Шагала ў Віцебск — у той горад, дзе з'явіліся, пэўна, найлепшыя яго творы і які належаў яму да канца жыцця. На гэта сшыло шмат сіл, і тое, чаго мы дасягнулі, мяне шчыра радуе.

Занатавала Ганна Шарко

Выйсці з палону крайнасцяў

Апынуўшыся ў Віцебску разам з нашым цягніком і першымі промнямі сонца, заўсёды маеш час на шпацыр па Пакрыўскай і яе ваколіцах — балазе, ад вакзала гэта літаральна ў двух кроках. І бачыш, што з году ў год там нічога не мяняецца. Тыя самыя ангары і спаруды, тыя самыя шчэрбіны ў асфальце... Хіба толькі новае кустоўе паспела вырасці сярод руінаў Вялікай Любавіцкай сінагогі — якую, кажучы, наведваў сам Шагал. Мяркуючы па водары, цяпер яе наведваюць зусім не з рэлігійнымі мэтамі.

Лья СВІРЫН

Пару гадоў таму ў вядомым часопісе аднаго вельмі паважанага дзяржаўнага органа, які кантралюе выкананне заканадаўства, яго супрацоўніца ў сваім артыкуле адмыслова засяродзіла ўвагу на тым, што ў ваколіцах Дома-музея Шагала ў Віцебску дасюль няма кавярні. Здавалася б, не справа такога органа, бібліійнай мовай кажучы, “печыю о столах”. Але... муціць, факт падаўся настолькі “вопиющим”, што аўтарка не стрымалася. Між тым, кавярні там няма і пагэтуль.

Між тым, яшчэ ў пару ўсеагульнага аптымізму многія віцебляне модна крытыкавалі той праект рашучай джэнтрыфікацыі непрыглядных сёння “шагалаўскіх” кварталы. І калі добра ўдумацца, крытыка не пазбаўлена рацыі. Прыгожыя ўзоры сучаснай архітэктуры здатныя забіць тое, што нейкім чынам і дасюль захоўваецца ў гэтай частцы Задзвіння — аўтэнтычную аўру правінцыі, якой было прасякнутае светаадчуванне мастака. Падазраю, менавіта яна прываблівае ў Віцебск шматлікіх аматараў Шагала з усяго свету. Прыгожыя будынкаў шмат, а такое месца можа быць толькі адно.

Гадоў васьем таму мы пісалі пра грандыёзныя планы па стварэнні ў Задзвінні міжнароднага велічыннага арт-цэнтру, публікавалі і эфектыўныя архітэктурныя рэндары, выкананыя светлай памяццю Леанідам Левіным. Для увасаблення той задумкі трэба было ўсяго нічога — знайсці пару соцень мільёнаў долараў. Здыўляцца таму, што ў крывізны век яны дасюль не знайшліся, наўрад ці выпадае. Тут здзіўляе іншае — наша схільнасць мысліць нейкімі крайнасцямі, бінарнымі апазіцыямі. Альбо міжнародны цэнтр, альбо разбіты асфальт. І трэцяга не дадзена!

зья зойме пару гадзін, павольна шпацыр па яго атмасферных ваколіцах — ну, максімум, яшчэ гадзінку. І на гэтым пакуль усё. Тут няма дзе спыніцца на ноч, каб увольно надыхацца тым паветрам, якім дыхаў мастак. Няма нават магчымасці прыседаць з кубкам кавы за сталікам ва ўтульным дворыку старой камянічкі — хаця перспектывы тым месцаў можна знайсці багата.

І таму інспектар паважанай установы, без сумневу, мела рацыю. Дзяржаўныя структуры сёння не выкарыстоўваюць той патэнцыял, якім забяспечыў Віцебск яго заўсёдыны патрыёт. І фінансавы, і культурны, і імідажы.

Для таго, каб зрабіць тыльную кавярню, зусім не па-

трабуюцца шматмільённыя інвестыцыі. Ды і ашчадная архітэктурная рэгенерцыя менавіта “шагалаўскага” Задзвіння — у тых маштабах і габарытах і з той атмасферай — таксама, напэўна, пад сілу, не адроз, дык крок за крокам. Балазе, гэта не будаўніцтва на роўным месцы, а выпраўленне мінулых урбаністычных памылак, “дзякуючы” якім ансамблевасць была бяздумна парушаная. Цяпер неабходна зноў аднавіць цэласнасць архітэктурнага бачання гэтай прасторы, па магчымасці кіруючыся дакументальнымі крыніцамі. А ў выпадку іх браку — здаровым глудам і пачуццём густу.

Сёння мы знаходзім месца пад кавярню, заўтра зносім нейкі сіпінатны будан альбо металічны ангар ды аднаўляем на яго месцы двухпавярховую камянічку пад гатэль, паслязаўтра рэстаўруем сінагогу, стварыўшы ў ёй, напрыклад, культурны цэнтр адпаведнай тэматыкі...

І ў выніку такіх крокаў ужо да 150-годдзя Шагала жыццё па Пакрыўскай ды прылеглых вуліцах будзе віраваць не толькі падчас касцюмаваных святаў, якія так добра ўмеюць рабіць віцебскія музейшчыкі. А Zadzvinne пачнуць буйным кеглем пазначана на ўсіх картах мясцін арт-памятніцтва свету.

К

...і Эйфелева вежа ў даважак

На выставе твораў нашага славутага земляка, што зараз адбываецца ў Нацыянальным мастацкім музеі, прадстаўлены літаграфіі, зробленыя ў Францыі, і партрэт маладога Марка Шагала, напісаны ягоным настаўнікам Юдэлем Пэнам. Парадаксальная сітуацыя: Пэн як ніхто іншы дакладна адлюстравваў яўрэйскае жыццё ў межах рыска асцеласці, можна сказаць, стварыў выяўленчую энцыклапедыю побыту беларускага яўрэйства, але ў гісторыі хутэй за ўсё застанецца вось гэтым некідкім партрэтным эцюдам. Сёння яго насамрэч больш ведаюць як настаўніка зорнага вучня, чым самабытнага творцу. Чамусьці гэты партрэт уражвае мяне болей, чым шагалаўскія літаграфіі, да якіх ён фактычна з'яўляецца экспазіцыйным даважкам. Магчыма таму, што ў ім адбіўся дух таго асяроддзя, з якога Марк Шагал падаўся ў вялікі свет.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Марк Шагал — бадай, першы выразны касмаполіт у беларускім мастацтве і першы наш мастак, чья творчая біяграфія прымусяла гісторыкаў культуры нашага краю ўсур'ю заклапаціцца тэмай асобы ў век глабальных камунікацый.

штрых ці мазок гэтага мастака — лазачасовае каштоўнасць. Я ж, магчыма, выкажу смелае меркаванне, але... на мой погляд, больш частка таго, што наш зямляк зрабіў па-за межамі Беларусі, пазбаўлена той шчырасці, пачуццёвасці і, як казалі б сёння, драйву, які выпраменьваецца творы, народжаныя тут. Гэта, зрэшты, натуральная справа. Палову жыцця чалавек глядзіць наперад, а другую палову — азіраецца назад. Палову жыцця займае каханне, а другую — настальгічныя ўспаміны. Шагал не выключэнне. Творчасць большасці мастакоў сілкуецца ўражаннем маладосці. Ды і карыстаецца звычайна аўтар усё жыццё тэхнічным і стыль-

вым патэнцыялам, назапашаным на пачатку творчага шляху. Тое, што мы бачым на гэтай выставе — гэта тыражаваныя ўспаміны, тыражаваныя вобразы, тыражаваная тэхніка. А ўсё разам — канвертуемая настальгія. Брэнд.

Нарадзіўся ў Беларусі, якая на той час была часткай Расійскай імперыі. Працаваў у Расіі, пакінуў след у мастацтве Францыі, Злучаных Штатаў Амерыкі, пад канец стала атабарыўся на Французскай Рыв'еры. Лічыцца, што праз усю ягоную творчасць чырвонай ніткай праходзіць настальгія па Віцебску часоў ягонага маладосці. Феноменам жыцця і творчасці Марка Шагала я лічу тое, што на тле драм і катастроф стагоддзя

сярод генальнага этнасу, да якога ён належаў, і трагедыі зямлі, на якой ён нарадзіўся, мастак не збочыў у дзірэксію, захаваў у душы святло. Мяркую, менавіта гэта акалічнасць, а не толькі характэрная стылістыка, болей уласціва інсту, чым прафесійнаму мастацтву, вабіць сённяшняга глядачаў Шагала.

Шагал быў першым беларускім мастаком, які зрабіў шыкоўную кар'еру за мяжою, трапіў у катэгорыю класікаў XX стагоддзя. Ягоную вандроўку ў вялікі свет па вялікую славу спрабавалі паўтарыць многія. Для некаторых яна аказалася паспяховай — Бары Забарай, Раман Заслонай... Камусьці пашчасціла менш. Шагал жа свайм каштоўным тым, што для яго жыццём і творчасцю пераканаўча давёў, што можна быць адначасова патрыётам і касмаполітам, мець настальгію па радзіме і спавядаць агульначалавечы каштоўнасці. Калі прыгледзецца, дык знойдзеш у французскіх літаграфіях Марка Захаравіча Шагала віцебскія матывы, адносна якіх Эйфелева вежа не больш як джарартыўны даважак.

К

Дзяжурны па нумары

Глядзі-слухай ды чытай?

Спектаклі, кінастужкі, ажыццёўленыя паводле не прызнаных да пастаноўкі літаратурных твораў, павяшаюць увагу да апошніх. Але гэты прыём найперш мае сэнс у дачынненні да класікі. А як раставесці пра кнігу, што толькі выйшла? Напісанне інсцэніроўкі, далейшыя пастановачны праец займаюць пэўны час — і кніга “ў чаканні” пакрыецца пылам на паліцах крам. Драматэатр знайшоў форму чытак новых п'ес, музычны — форму канцэртнага выканання, апошнім часам у нас падазбаўто. А што рабіць з прозай?

Надзея БУНЦЭВІЧ

Яшчэ ўвесну былі падведзены вынікі праекта “Movabox”, скіраванага на папулярнасцю сучаснай беларускай літаратуры і змяненне нашых уяўленняў пра яе. Ускладзены на праект надзеі спраўдзіліся: цікавасць да нашых пісьменнікаў-паэтаў і іх творчасці ўзрастае, паблела колькасць знаёмых для грамадства імёнаў, больш інтэлігентным, а не адно вясковым, стаў ва ўяўленні аптычаны вобраз ягоўнага героя сучаснай беларускай літаратуры. Знікла трывалое перакананне, што тэматыка цяперашніх твораў адно ваенная (хаця гэта тэма і застала, на думку рэспандэнтаў, асноўнай). А дадатковым здобыткам акцыі, што доўжылася паўгода, сталі новыя формы прыцягнення ўвагі да кнігі і самога працэсу знаёмства з літаратурнымі тэкстамі.

Апошнім часам шырокае распаўсюджанне набылі аўдыякнігі, прычым якіх можна акрэсліць напавязбайтай фразой: “Мама, пачытай!” З той хіба розніцай, што ў ролі “маці” выступае глвэр. Артысты Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы, рытухуючы прэс-канферэнцыю аднаго з этапаў праекта і міні-прэзентацыю чарговай кнігі-ўдзельніцы, вынайшлі цікавую форму яе рэкламы.

Купалаўцы прапанавалі штосці блізкае згаданай “тэатралізацыі”, але без запішніх выдаткаў на сцэнаграфію. І адначасова вельмі блізка найноўшым тэатральным тэндэнцыям. Падстава была вельмі “свойскай”: прэзентавалася кніга “Радзіва Прудок”, напісаная ў жанры дзённіка буйным... дворнікам тэатра Андрусём Горватам — журналістам па адукацыі. Замест простага чытання фрагментаў (дарэчы, вельмі “смачных”, выкладзеных добрым стылем, з трапным гумарам ды іранічнымі заўвагамі — найперш на свой адрас) маладыя артысты на чале з Раманам Падалякам у якасці галоўнага завядатара і рэжысёра павялі журналістаў і запрошаных гасцей на міні-экскурсію па тэатры. Правялі на балконе, дзе ў поўнай цемры можна было слухаць голас “з ні адкуль”, потым назіраць за кавалачкам сцэны з квазі-тэатральным дзеяннем. Павадзілі па калідорах, прывёўшы да імпрывізаванага “аддзела кадрэй”, калі верыць вывешанай шыльдачцы. Туды не пусцілі, вымусіўшы “падслухаць” пад дзвярыма. Потым гэтак жа не пусцілі на вуліцу, вымусіўшы назіраць за працоўнай дзейнасцю героя праз вакно. Нарэшце, пацягнулі ў закулісе, паказаўшы “працоўны кабінет” былога дворніка — з рававінай і “інвентаром”.

Вядома, усё гэта суправаджалася чытаннем фрагментаў з кнігі. Атрымалася штосці накшталт жанру спектакля-“баззлікі”, які добра распрацаваны ў замежжы, а ў нас робіць пакуль першыя крокі. Адначасова пазнаёмілі прысутных з тэатрам з розных і вельмі нечаканых ракурсаў, цікавых нават заўсёдышнім не толькі глядацкай часткай, але і закулісам.

Дарэчы, чаму б не працягнуць пачатую працу і не зрабіць на яе аснове эксперыментальны спектакль? А да таго ж прэзентаваць падобным чынам іншыя новыя творы беларускіх пісьменнікаў — балазе, цікавай беларускамоўнай літаратуры з'яўляецца багата. Дый творчы патэнцыял акцёраў-купалаўцаў значна перасягае сённяшняе рэжысёрскія фантазіі, увасабленне што на вялікай сцэне, што ў камернай зале гэтага тэатра. А прэзтэндэнт пераносу ўнутрытэатральных “хуліганстваў” на афішу ўжо быў: асобным спектаклем “Art to you” паспелі стаць лепшыя фрагменты “капуснікы”.

К

Яднанне класікі і джазу — не памылка

Канцэртм “Класіка і джаз” у сталічнай філармоніі было адсвяткавана 25-годдзе падпісання Дамовы паміж Беларуссю і Польшчай аб добрасуседстве і дружэлюбным супрацоўніцтве. Дзякуючы ўдзелу чужоўных музыкантаў і добра складзенай праграме падзея набыла высокамастацкае гучанне.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Тон задалі тры часткі з неакласічна-мінімалісцкай сюіты Consort Lessons Аляксандра Літвіноўскага — аднаго з нашых вядучых кампазітараў, добра вядомага ў замежжы. Культ руху ва Уверцюры, крыху сентыментальны характар Менуэта з відэаочнай эмацыйнай спасылкай на творы Міхала Клеафаса Агінскага, партнёрства галасоў струнных, эфект перазовы паміж імі ў Сімфоніі — усе гэтыя дэталі, добра данесеныя Дзяржаўным камерным аркестрам Беларусі і дырыжорам Алегам Лесунам, набылі яшчэ і сімвалічны сэнс.

Вельмі свежа і неак асабліва “па-польску” прагучаў Першы фартэп’янный канцэрт Шапэна. Саліраваў Кірыл Кедук, які працягваў адукацыю ў Польшчы і стаў заснавальнікам і мастацкім кіраўніком Міжнароднага музычнага фестывалю TyzenHouse ў родным Гродне. Цэнтрам цыкла, ягонаю перлінай ён зрабіў не адну з хуткіх частак — першую

Пініст Кірыл Кедук, дырыжор Олег Лесун, кампазітар Лешак Мождэра.

ці трэцюю — а лірычную дугую. Бы навуковец-даследчык, ён правёў у ёй лінію музычнага развіцця ад класіцызму да імпрэсіянізму — праз няўлоўныя, але заўважна падкрэсленыя ім інтанацыі польскага фольку. Узгадаліся чутля ў розныя часы джазавыя кампазіцыі польскіх музыкантаў, дзе таксама фольк бывае часта збліжаны з тонкімі імпрэсіянісцкімі павевамі.

У пасажах першай часткі была знойдзена залатая сярэдзіна між дыямантавым россыпам нотаў

і іх вакалізацыяй “па-шапэнаўска”, што знітоўвала асобныя пацеркі ў на дзіва стыльныя каралі, не парушаючы ні мякчэнасці, ні тугі. Захапіў вельмі лёгкі, светлы, іскрыста-зіхатлівы і адначасова цэплы гук. У фінале расцвіла грацыёзная, вельмі шляхетная мазурчанасць — без залішняга драматызму. Шапэн паўстаў не гэтакім “рэвалюцыйна-паўстанцам”, а патрыётам, выхаваным на нацыянальныя традыцыі, па-новаму ўвасобіўшы іх у сваёй творчасці. У фінале ж пі-

яніст выдаў столькі сонца і маладой энергіі, што ўвогуле прапакляў шлях да... Шастаковіча з яго Першым фартэп’янным канцэртм.

Другое аддзяленне пачалося з шасці ўласных кампазіцый польскага піяніста і кампазітара Лешака Мождэра, арганізатара буйных джазавых фестывалю ў сябе на радзіме. Мара музыканта, дыскаграфія якога налічвае больш за сто альбомаў, — з’яўнае класіку і джаз у адзінае гарманічнае цэлае. Пра гэта ён шмат гаварыў на прэс-канфе-

рэнцыі, што папярэднічала канцэрту: “Акадэмічныя музыканты вельмі баяцца памыліца, але памылка — неад’емная частка нашага жыцця. Джазавыя музыканты ўцямілі гэта раней за іншых, навучыўшыся карыстацца памылкамі так, каб ператварыць іх у “разыначкі”, вырошчваючы на іх аснове адметна-асаблівы індывідуальны стыль. Мы бярэм ад “класікаў” прыгажосць гучы, яны ж могуць узяць ад нас умённе карыстацца памылкай”.

Яшчэ больш красамоўна і пераконаўча ўсё гэта прагучала на музычнай мове. У кожнай з кампазіцый госьця наш камерны аркестр быццам ткаў-сплітаў аснову — то працяглымі акардамі, то рытмічнай пульсацыяй, блізкай да цікання своеасаблівага метранома, то хуткім, але раўнамерным бегам, раз-пораз уключаючы сучасныя прыёмы гуказабавання на струнных. Па гэтай тканіне і “вышываў” свае мудрагелістыя ўзоры саліст, ствараючы то медытацыйныя прылівы-адлівы, то бісерныя спляценні дробнай тэхнікі з такім жа дробным сінкапаваннем, а то і аб’яваючы скрыпичную мелодыю гукімі “падрыхтанаванага” раўля (са зменнай тэмбра за кошт “пацерак”, пакладзеных на струны). Кожная такая кампазіцыя не столькі завяршалася, колькі ціха абрываўлася, нагадаваючы шматкроп’е, рамантычнае пытанне, пранікнёны позірк у нябёсы, жывую недасказаную фразу — ды што заўгодна, акрамя пераможнага клічкіка ці ўпэўненай кропкі.

K

Раяль на плошчы ды іншыя сюрпрызы

Сёння пачынаецца ўжо трэцяе лета з цыклам бясплатных канцэртаў пад адкрытым небам у самым цэнтры сталіцы. Кожную суботу ажно да 26 жніўня можна будзе спалучаць пешую экскурсію, вячэрні шпацыр, далучэнне да музычных вяршыняў і... яшчэ некаторыя прыёмныя сюрпрызы ад арганізатараў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Акрамя кампаніі, згаданай у назве праекта “Класіка ля Ратушы з velcom”, арганізатарамі выступаюць Мінгарвыканкам, “Мінскканцэрт”, Канцэртнае агенцтва “Эквілібрыум Артс”. А сярэд запрошаных калектываў і салістаў — самыя, бадай, зорныя музыканты Беларусі (і не толькі сталічныя: прыдзе, да прыкладу, “Гродзенская капэла”), блізкага і далёкага замежжа: з Азербайджана, Арменіі, Бельгіі, Германіі, Грузіі, Італіі, Літвы, Малдовы, Нідэрландаў, Польшчы, Расіі, Украіны, Францыі. Стылістыка і жанры — самыя розныя: ад Вівальдзі да П’яцолы, ад оперы да аперэты, ад барока да джаза. Самі ж канцэрты — не проста звыклыя гала-, а тэматычныя вечарыны. Ёсць сярод іх і жывёньская “Беларуская рапсодыя”, складзеная з кінамузыкі нашага класіка Яўгена Глебава і твораў іншых беларускіх кампазітараў для тэатра.

Увогуле, традыцыя “амузыч-

Філіст Раман Вераў.

“Класіка ля Ратушы”: музычна-гістарычная экскурсія

вання” мінскай каляратушна-праторы мае глыбокія традыцыі. Справа не толькі ў тым, што плошча Свабоды з’яўляецца праўдзё самай “музычнай”, бо абалал яе знаходзіцца 10-я дзіцячая музычная школа, Рэспубліканская гімназія-каледж пры Акадэміі музыкі і сама Акадэмія (а раней тут жа змяшчаліся яшчэ Беларускі саюз кампазітараў, дзве вучэльні — музычная і мастацтваў, гарадская музычная бібліятэка і музычная крама ажно ў два паверхі). Карані ж вучэльнага музыцывання на гэтым “пятакчу” сягаюць увогуле ў 30 — 40-я гады XIX стагоддзя. Гісторык і экскурсавод Іван Сацукевіч знайшоў успаміны тагачасных сведкаў пра тое, як на балконе Ратушы рэгулярна граў

невялікі аркестр. Пра гэта і многае іншае, звязанае з музычным мінулым сталіцы, ён расповёў у час прэс-канферэнцыі, вырашанай у выглядзе... аўтобуснай экскурсіі з музычнымі дадаткамі.

Дзвухпавярховы “амаль лайнер”, шчодрасквечаны рэкламай праекта, рушыў у бок Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі, потым выруліў да Беларускай дзяржаўнай філармоніі. На кожным з прыпынкаў у яго падсаджваліся новыя пасажыры — музыканты ды спікеры, замест квіткоў “прад’яўляючы” свае выдатныя ансаблы калектывы, што выдаў пры вяртанні да Ратушы сувільны шэраг выбітных кампазіцый.

Дый у дарозе не давлялося сумаваць. Акрамя разнастайнай інфармацыі, якая тычылася непаздана праекта, мы даведваліся, да прыкладу, што 140 гадоў таму першыя два паверкі цяперашняга Сувороўскага вучылішча (астатнія былі дабудаваны значна пазней) існавалі як мужчынская духоўная праваслаўная семінарыя. Што тады ж, у сярэдзіне XIX стагоддзя, непадалёк ад Дома радзі. Што цяперашнія “жарскі вакол Асмалоўкі” больш правільна было б ахрысціць “лёсам былой Старажоўкі” (Старажоўская вуліца стала называцца Кісялёва). Што вуліца Камуніс-

тычная магла б насьці імя Караля Чапскага, які быў гарадскім галавой Мінска ў 1890 — 1901 гады. Што Залатая горка, дзе ў касцёле Святога Роха рэгулярна гучыць арганная ды харавая музыка, а калісь увогуле была камерная зала філармоніі, атрымала сваю назву ці то з-за жоўтага лісця былога кляновага гаю, ці то з-за манетак, якія пакацілі тут тыя, хто выжыў пасля жудаснай эпідэміі халеры. Што парк імя Максіма Горкага быў закладзены 217 гадоў таму як гарадскі сад, а Палац культуры прафсаюзу знаходзіцца на Юравой гары. І што прапорцыі праспекта Незалежнасці, дабудаванага да плошчы Якуба Коласа за 12 пасляваенных гадоў, найбольш камфортныя для чалавечага пражывання, бо маюць суданосны 1 : 2 (вышыня — 24 метры, шырыня — 48). Як тут было не згадаць вядомаму ў музыцы і іншых мастацтвах кропку залатога счэння, што нясе найбольшую гармонію і ўраўнаважанасць формы, — 3 : 4.

Такая кратэўная “прэс-канферэнцыя” (дарэчы, адно толькі праезд па горадзе аўтобуса з лагатыпамі-эмблемамі “Класіка ля Ратушы” — шыкоўная рэклама!) дадаткова пераканалала, наколькі цікавым, зусім не “чаргова-шараговым” будзе сёлетні фэст. Дарэчы, з наступнай суботы пачнецца акцыя “Вольныя раяль”. Ёўтым разам раяляў, паіграць на якіх змогуць усе ахвотныя, будзе два, каб унесці сапборніцкі момант. А сёння вас чакае самае масавае сэлфі — з Дзяржаўным акадэмічным сімфанічным аркестрам Беларусі, які сёлета святкуе 90-годдзе.

K

Міжволі нам даялося параўноўваць ініцыятыўнасць работнікаў культуры двух суседніх раёнаў Віцебшчыны. Так атрымалася. Скіраваліся на Расоншчыну, але натрапілі на вёску Дзёрнавічы, што аказалася апошняя на нашым маршруце па верхнядзвінскай зямлі. А потым увесь час супастаўлялі, прыкідвалі і разважалі: чаму і чым другія (клубнікі ды бібліятэкары Расонскага раёна) адрозняваюцца ад першых (работнікаў культуры Верхнядзвіншчыны і не толькі).

Журналісткі аўтатур газеты "Культура"

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ, Мінск — Мёрскі, Верхнядзвінскі, Расонскі раёны Віцебскай вобласці — Мінск / Фота аўтатура

Хавайся ў бульбу!

Мы спярша і не думалі, што палі Асвеі ды Сенькава нас чымсьці здзівіць вёска **Дзёрнавічы**. Але памыліліся. Загадчыцу клуба-бібліятэкі Вольгу Маеву мы пабачылі ў той момант, калі яна вілкамі даставала з печы саганец з варанай бульбай. І справа не ў тым, што сапраўднымі тут былі толькі вілкі ды сама кіраўніца. Да слова, рэарганізацыя ўстанова адбылася летась. У клубе-бібліятэцы Вольга Маева цяпер адна. Але не бяда — упраўляецца.

Сто першы спосаб

У сваім бліскучым эсэ "Зямля пад белымі крыламі" Уладзімір Караткевіч напісаў, што беларусы ведаюць сто спосабаў гатавання бульбы. Сто першы прыдумала Вольга Уладзіміраўна. Праўда, у адпаведнасці з ім гатуецца не страва, а — брэнд.

Брэнд Дзёрнавічаў — бульбачка. Тут нават і прыдумваць нічога не трэба было. Мясцовая сельскагаспадарчая арганізацыя займаецца вырошчваннем элітных гатункаў "другога беларускага хлеба", таму ініцыятыва ладзіць у вёсцы свята бульбы ўзнікла сама сабою. Значна дапамог сельсавет. Вольга Маевай трэба было хіба прыдумаць сцэнарыі ды ўвасобіць яго ў жыццё. Толькі сапраўдны работнік культуры ведае насамрэч, колькі клопату хаваецца за гэтым "хіба". У 2012 годзе свята зладзілі сваімі сіламі. Праз год яно праходзіла ўжо на раённым узроўні. Былі прыгатаваны ці не ўсе сто бульбяных страў. На дэгустацыю сабраліся лепшыя самадзейныя калектывы Верхнядзвіншчыны. Потым усім светам выбіралі самыя незвычайныя клубні ды мастацкія кампазіцыі з гародніны. Натуральна, свята ладзілася на пачатку восені, калі ўборка ўжо завершана.

А пляцоўкамі для мерапрыемства сталі не толькі клубная сцэна і дыска-катэжная зала, але і малыя клубныя лапкі ўстановаў, засаджаныя дрэвамі. Былі і госці з Расоншчыны. Асабістым дасягненнем загадчыца ўстановаў лічыць і тое, што ўсе забяспечаныя праграмы ладзілі самі дзеці.

На носе — чарговае свята бульбы. Натуральна, будзе штосьці новае. Што канкрэтна, кіраўніца не кажа, часуе нас гарбатай, паказвае рэчы, зробленыя разам з падлеткамі. А мы разважаем пра помнік бульбе, для якога даўно наспее час. Во будзе неспадзяванка, калі той "манумент" з'явіцца ў Дзёрнавічах ужо сёлет! Спонсары-бульбаководы павінны дапамагчы.

Згадаем і клубны музей. Не, ён прысвечаны не бульбе. Але падзівіцца ёсць чым. Тут і мясцовыя традыцыйныя строі, і дываны з поцілкімі, і нават вышыты нейкім шкельнікам гадзю 40 таму партрэт Ляніна ды рукавынная, прыгожа аформленая мясцовымі майстрамі

Юлія чытае са Сакалішча.

Вольга Маева з бульбай.

Бібліятэкар Ульяна Скрыпцова.

ікона. Здавалася б, звычайны краянаучны куток. Магчыма і так, але мае ён тут, у Дзёрнавічах, сваю душу, а таму прывабны не толькі для сваіх, але і для турыстаў.

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Калісьці "бульбяны" помнік збіраўся паставіць у Мінску. Штосьці не зраўнало, і поле крэатыву не дало ўзыходу. Але я не пра гэта. Калі мы ўжо кажам пра неабходнасць рэгіянальных брэндаў, дык павінны быць лагічнымі ў дзеяннях да канца. Між тым у Лёзне і па сёння няма помніка суніцам, а ў Дварцы Лунінецкага раёна — клубніцам. Дык што, "гурковы" брэнд пацверджаны адпаведнай скульптурай толькі ў Шклове? Час мяняць сітуацыю карэнным чынам! Так, на мой погляд, жыць веселей.

На вуліцы — цікавей

Мяжу Расонскага раёна, карацей, мінулі з прывузнятым настроем. І ў вёсцы **Сакалішча** заўважылі адметны пейзаж, акуралі за сельскай бібліятэкі: высокі бераг над ручаём, на травяністым узвышшы — столік, лаўкі, акуратыя парэнчы. Зграбная чыгальная зала пад адкрытым небам! Але ніводнага чытача. Бібліятэкар Ірына Папкоўская неяк няўзрунана значыла, што кірункам дзейнасці ўстановаў — экалагічны, у адпаведным гуртку — паўдзвятка школьнікаў, што сярод чытачоў 23 дзіцяці, 86 дарослых. Аказваецца, за стоікам над ручайнай якраз і ладзяцца экалагічныя заняткі. І дзе

Рэцэпт стварэння брэнда. Выпісаць кожнаму

У Клясціцкім СДК.

тыя малыцы гойсаюць? На наша пытанне, чым гурток будзе заўтра займацца, бібліятэкар пэўны час гартала адпаведны журнал і адказала — "Конкурсам работ з прыродных матэрыялаў". Тым часам у бібліятэку прыйшла і першая чытачка — дзвучынка, не звяртаючы ўвагі на прывітальныя журналісты, утрэпанна падбірае сабе чытво на канікулы.

За бібліятэкай мы убачылі скульптуры і скульптуркі. І цягнулася гэтая драўляная "выстава" дзсяткі метраў уздоўж шашы. Мы нават у бібліятэку вярнуліся (хоць на вуліцы было цікавей), каб высветліць, хто аўтар. Даведаліся: разьбяра па дрэве завуць Аляксандр Маліноўскі. Ён — рабочы-качагар, абшоўваў на той час няюлобіцы. Майстар! Мы падумалі: вось ты зрабіў бы помнік бульбе... За-смудзіла толькі тае акалічнасць, што на Віцебшчыне выпісаць "К" далёка не ўсе. З гэтай прычыны ці ж даведваюцца ў Верхнядзвінску пра тое, што цікавага робіцца на Расоншчыне? Але не будзем пра сумнае.

(Не)лірычнае адступленне Кастуся Антановіча

Тэма помнікаў у час нашага чарговага аўтатура ўзнікала неаднаразова. І ў сувязі са стварэннем людзьмі, што выйшлі з гэтых мясцін, і з-за знакавых падзей, і з-за тых жа самых брэндаў кшталту бульбы. Думаецца, не варта замахвацца на вялікае, асабліва, калі той помнік плануецца усталяваць у вёсачцы. Варта падумаць, найперш, як стварыць адпаведную атмасферу. А пасля правесці пленэр, скажам, тых жа разьбяроў ці майстроў па камені. Тым больш, мясцовых твораў тут, як мы пераканаліся, багата. Тады і турыста можна чакаць.

цікавыя праекты і брэндавыя знаходкі. Кабеты зазначылі ці не з крывадай, што план па аказанні платных паслуг яны выконваюць, а што яшчэ трэба. І не хацелі мы пра сумнае, але...

Адзін з яркавых успамінаў нашых колішніх аўтаважжаў — пра СДК вёскі Жарбоўчы ў Ляхавіцкім раёне. Прыехалі туды таксама летам, і таксама (як і ў Клясціцы) напрыканцы светлага дня. Мы нават пытанне пра выкананне памянёнага вышэй плана не задавалі, бо пабачылі іншае, галоўнае і шматзначнае: працу СДК, які быў перапоўнены і малечай, і падлеткамі, і моладзю. На Расоншчыне гэтым днём нам такога бачыць не даялося...

Словам, хавайся ў пошук крэатыву ў дзёрнавіцкую бульбу ці ў жарбоўціцкую феерычнасць. Ці (інакш кажучы) шукай свой брэнд, аналізуючы чужы досвед! Інашага выйсця проста няма.

"Лазневы" імідж установы

Каб знайсці бібліятэку, скарыстаўся падказкамі мясцовых жыхароў. Ды ўсё не маглі даумецца, як кніжная скарбніца можа быць у адным будынку... з лазняй. Прынамсі, шылда сцвярджала менавіта пра гэта. Зразумець, што мы прыйшлі па адрасе, дапамагла дзвучынка, якая неста ў руках немалы сток кніг.

У фае заўважылі рукачынае дрэва, на імправізаваных плясцэтках якога красаваліся пажаданы чытачоў / чытачам. Згадаўся дрэва добрых спраў у Ашмянскім раёне. У Клясціцах яно таксама "вырасла" невывадакова.

Бібліятэкар Ульяна Скрыпцова распавяла, што асноўныя кірункі дзейнасці ўстановаў — патрыятычны і духоўна-асветніцкі. І па адным і па другім ёсць што сказаць: вёска багатая на гістарычную памяць — тамтэйшая зямля памятае і баі вайны 1812 года і трагедыі Вялікай Айчыннай. Раней мясцовыя ўстановы культуры ўдзельнічалі ў тэатралізаваных прадстаўленнях, прымеркаваных да Дня Перамогі. Толькі сёлетая таа традыцыя чамусьці абарвалася...

Цяпер профіль бібліятэкі скіраваны, у першую чаргу, да духоўнай асветы. Тут адбываецца багата мерапрыемстваў сумесна з Беларускай праваслаўнай царквой. Пры бібліятэцы працуе нядзельная школа. Абываюцца "Урокі дабрыні". А раз на месяц мясцовыя пенсіянеры чакае асветніцкая сустрэча-дыскусія. Апошняя была прысвечана Вялікадню: старажылыя расказвалі, як яны сустралі гэта свята ў даўнейшыя часы, калі яно было пад забаронай, а моладзь — пра сучасныя тэндэнцыі святкавання. Да таго ж, раз на квартал для пенсіянераў арганізаваны дзень імянінніка / юбіляра.

Мясцовыя жыхары, прыйшоўшы ў бібліятэку, могуць не толькі ўзяць кнігі ды паўдзельнічаць у асветніцкіх мерапрыемствах. Пад адным дахам размешчаны і філіялы раённага дома рамёстваў. Праўда, працуе ў ім толькі адзін чалавек — займаецца вышыўкай ручнікоў, а таксама ікон і карцін. А пра плён таго працы сведчыць багата аздабленая выставачная прастора.

(Не)лірычнае агульнае заканчэнне

Зразумела, не кожнаму клубу ці сельскай бібліятэцы пад сілу стварыць адметны брэнд. Але кожны нават у вёсцы можа зрабіць сваю працу цікавай і для сябе і для мясцовай грамады. Пераконвалі ў гэтым неаднаразова і падчас гэтага аўтатура. На жаль, часам даводзілася пераканвацца і ў адваротным, калі брэндавацца проста гублялася разам з цікавасцю да самога брэнда.

Сённяшня гаворка — пра кампетэнцыі работнікаў культуры. Інакш кажучы, што павінны ведаць і умець сённяшнія клубнік, бібліятэкар, музейшчык. У стварэнні гэтага артыкула дапамаглі, як і заўжды, вельмі ўплывовыя эксперты “К”: дэкан факультэта культуры і сацыяльна-культурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Мікалай Каралёў і загадчык кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці памяненнай установы Алена Макарава.

Яўген РАГІН / Фота аўтара

Выпісваць “Культуру” — таксама кампетэнцыя

Што павінен ведаць клубнік, бібліятэкар, музейшчык...

Але дазволі сабе пачаць з рэкламы роднай газеты “Культура”. “Ці ёсць важкія аргументы ў работнікаў культуры яе не выпісваць?” — запытаўся я ў сённяшніх экспертаў-навукоўцаў падчас нашай гутаркі. “Аргументаў няма абсалютна ніякіх!” — ці не ў адзін голас адказалі Мікалай Каралёў і Алена Макарава. Паверце, шануюныя чытачы, падставы для такой катэгарычнасці — вельмі сур’ёзныя. Мы яшчэ вернемся да гэтага надзвычай важнага моманту, які ў ліку іншых акалічнасцяў яскрава вызначае прафесіяналізм сучаснага і высокаадукаванага работніка культуры. А пакуль...

...пра градацью ведаў ды ўменняў

Не пахохайцеся, існуе ўмоўна толькі тры віды кампетэнцый. *Універсальныя* фарміруюцца ў адпаведнасці з патрабаваннямі да спецыяліста з адукацыяй і адлюстроўваюць яго здольнасць выкарыстоўваць базавыя агульнакультурныя веды і ўменні; маюцца на ўвазе і сацыяльна-асобасныя якасці, якія адпавядаюць запытам дзяржавы і грамадства. Прыклад тут можа быць такім: работнік здольны да ўспрыняцця, абагульнення і аналізу інфармацыі, філасофскіх ды сацыяльных праблем.

Базавыя кампетэнцыі адлюстроўваюць здольнасці спецыяліста вырашаць задачы прафесійнай дзейнасці. Тут неабходна дакладная арыентацыя ў законах і заканамернасцях развіцця сацыяльна-культурнай дзейнасці, выкарыстоўваючы навуковыя канцэпцыі, тэхналогіі (у тым ліку і маркетын-гавы, рэкламныя), вырашаць эканамічныя, прававыя і кадравыя пытанні, займацца праектаваннем, наладжаннем партнёрскіх стасункаў, павышаць імідж уласнай установы ці арганізацыі.

Спецыяльныя кампетэнцыі адлюстроўваюць здольнасці спецыяліста вырашаць спецыялізаваныя задачы. Да прыкладу, трэба валодаць механізмамі фінансаванага менеджменту, аўдыту і бухгалтарскага ўліку, псіхалагічнымі прыёмамі кіраўніцтва, умець ствараць і суправаджаць інфармацыйныя рэсурсы ды выкарыстоўваць вэб-тэхналогіі кіравання... Застаецца толькі дадаць, што спецыяльныя кампетэнцыі — адказ на сям’я апошняй выклікі рэчаіснасці. Праз непрацяглы час спецыяльныя становяцца базавымі.

Складана? Няпроста. Аднак не хвалюйцеся. Вучыцца ніколі не позна. Цяпер...

...пра перспектыўнае мысленне

Алена Макарава сцвярджае, што гаворка пра кампетэнцыі — больш чым актуальная. “Нам трэ-

ба вызначыцца з кампетэнцыямі спецыяліста на будучыню, — кажа яна. — Без такога прагнозу як яму рэгуляваць працэсы ў ўкараненні ў культуратворчыя плыні адметных ідэй і праектаў? Сённяшня навука пасля такога прагнозу прапаноўвае нам тры віды кампетэнцый”. Распрацюйце базавыя агульнаадукацыйныя стандарты для работнікаў культуры займаецца сёння Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў. “Сістэма вышэйшай адукацыі, — пераконвае Мікалай Каралёў, — і скіравана працаваць на перспектыву. Мы сёння ў макет навучальнага плана закладваем кампетэнцыі, якія будуць працаваць у... 2024 годзе. Сённяшнія абітурыенты скончаць навучанне ў 2020-м ды плюс два гады адаптацыі ва ўмовах адпрацоўкі. І тут галоўнае — не памыліцца са стандартамі. Мы прааналізавалі замежны досвед. Спрагнавалі свае магчымасці... Не сакрэт, што іншым разам нарматывная база нашай сферы адстае ад сучасных патрэб. Вось прыклад: дырэктарам сельскага дома культуры ці загадчыкам СК наш выпускнік (нават магістр) не можа стаць, бо не мае стажу працы не менш за два гады. Замест чатырох кірункаў падрыхтоўкі прапаноўваем цяпер удвая больш. З’яўляюцца новыя тыпы ўстаноў культуры, новыя патрабаванні, звязаныя з выкарыстаннем інфармацыйных тэхналогій, з маркетынгам, пра што рубрыка “Лабораторыя” ўжо распавядае паўгода”.

Кампетэнцыі, інакш кажучы, пашыраюцца і паглыбляюцца літаральна з кожным днём. Таму наступны раздзел — пра хуткаплыннасць часу і...

...пра спалучэнне тэорыі з практыкай

Прафесіянал-практык (гаворка не толькі ж пра студэнтаў!) не збіраецца чакаць і ўжо сёння нарашчвае культуралагічныя “мускулы”. Днямі гендырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь Уладзімір Пракапаў звязваў з Мікалаем

Каралёвым: “Дайце двух спецыялістаў па маркетынг у рэкламе!” Далі. Ётак ж наладжваюць кадравую палітыку ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета. Сёлётня магістранты, падказвае Алена Макарава, выйшлі ў самастойнае браўнаўнае жыццё з цалкам “жывымі” дысертацыйнымі тэмамі: “Арт-праект як фармаванне брэнда ўстаноў культуры”, “Арт-менеджмент у сферы дабрачыннай дзейнасці грамадскіх каталіцкіх арганізацый”, “Арт-менеджмент турніру па кіберспорце”, “Служба маркетынгу, інфармацыі і рэкламы”. І гэтыя праекты ўкараняюцца, у тым ліку і ў рэгіянальных установах культуры. Нават нягледзячы на тое, што старыя штатныя расклады не ўтрымліваюць спецыяльнасці кшталту “культуролаг” ці “менеджар”.

Безумоўна, стапіць за раёнамі не параўнаць. Але, па словах Алены Макаравай, новыя тэхналогіі прыходзяць і туды. Прыклад: установы культуры Іванаўскага прыкладу: дырэктарам сельскага дома культуры ці загадчыкам СК наш выпускнік (нават магістр) не можа стаць, бо не мае стажу працы не менш за два гады. Замест чатырох кірункаў падрыхтоўкі прапаноўваем цяпер удвая больш. З’яўляюцца новыя тыпы ўстаноў культуры, новыя патрабаванні, звязаныя з выкарыстаннем інфармацыйных тэхналогій, з маркетынгам, пра што рубрыка “Лабораторыя” ўжо распавядае паўгода”.

Пагадзіцеся, за вышэйгадытаем вельмі арганічна ўзнікае пытанне: “Ці паспяваюць па паведа-ці часу ў саміх рэгіёнах?” Таму ў наступным раздзеле паспрабуем распавесці...

...пра змест раённай і абласной вучобы

Сапраўды, чаму вучаць раённыя і абласныя курсы павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры? Ці вядзецца там гаворка пра новыя кампетэнцыі? Тут, аказваецца, свае праблемы. У раёнах, па словах Мікалая Каралёва, уласныя стандарты. А больш дакладна — планы па аказанні платных паслуг, заданні па

“Ці ёсць важкія аргументы ў работнікаў культуры яе не выпісваць?” “Аргументаў няма абсалютна ніякіх!” — ці не ў адзін голас адказалі Мікалай Каралёў і Алена Макарава.

колькасці культурных мерапрыемстваў, большасць з якіх прымеркавана да календарных дат. Тут, іншым разам, галаву цяжка падняць, каб прыгледзецца да перспектывы. А перспектывы — гэта рэальныя запыты насельніцтва, якому надакучылі старыя формы працы клуба і бібліятэкі. Таму рэй у рэгіёне павінен весці менеджар праектнай дзейнасці (нагадаю, пад рубрыкай “Лабораторыя” гаворка ў нас не пра тое, што ёсць, а пра тое, як павіна быць).

Па меркаванні Алены Макаравай, менеджар праекта павінен мець пэўную прастору волі ініцыятывы для таго, каб прыдумваць ідэю, знайсці дзяржаўнага / прыватнага партнёра для рэалізацыі і ажыццявіць праект на падставе тэхналогій культурна-дасугавой дзейнасці і сусветнага досведу. Кожнае з гэтых з’яў — кампетэнцыя прафесіяніста. Выйсць з сітуацыі, як сцвярджаюць навукоўцы, крыху разнаўольчце раённыя аддзелы. Таму што інавацыйны працэс не стрымачь: то тут, то там з’яўляюцца новыя ініцыятывы. Але няма пакуль належнай масавасці. Таму і вучоба кадраў на месцах не скіравана на перспектыву. А галоўнай ацэнкай якасці працы застаецца не крэатыўнасць, а выкананне плана па аказанні платных паслуг. Другое таксама важна, але знітавана павінна быць з першым. Цяпер...

...пра сутнасць працы

А яна, гэтая сутнасць, пераканана Алена Макарава, — у грамадска-дзяржаўнай значнасці. “Тут вельмі важна, — прапавядае яна, — навучыцца валодаць та-

кімі тэхналогіямі кіравання як цімбідынг (камандаўтварэнне), коўчынг (коўч — настаўнік — вучыць кліента дасягненню прафесійных мэт), тайм-менеджмент (рацыянальнае наладжанне дзеяння ў прасторы і часе). Класічны паспяховае менеджмент — гэта дасягненне максімальнага выніку пры выкарыстанні мінімальнага рэсурсаў, у тым ліку і рэсурсаў часу. А мы пасля правядзення фестывялаў цягам дзвюх-трох усіх аддзелаў прыходзім у сябе. Значыць, не ўмеем ствараць аптымальную каманду для выніковай працы. Так, кіраўніцтва раёна не заўжды разумее работнікаў культуры. Але кампетэнцыя апошняга яшчэ і ў тым, каб патлумачыць мясцовым уладам, што актуальна на сёння з’яўляецца не колькасць, а якасць, маштабнасць і брэндавасць мерапрыемстваў. Урэшце,

і пра гэта павінна весціся гаворка на раённых вучэбных курсах і семінарах. Вось у пераліку паслуг, скажам, СДК і з’яўляюцца такія формы працы, як “вечар сустрач” і “вусны часопіс”. А ў чым, спадарове, розніца?

Было калісьці і такое: Мікалай Каралёў і Алена Макарава выязджалі цягам двух гадоў на Гомельшчыну, каб прачытаць курс лекцый па сучасных кампетэнцыях. У іншых абласцях выгадна практыка чамусьці не займела працягу. А ў Мінск цяпер курсанта накіруеш не кожны раз — дорага. І напрыканцы трохі...

...пра нашу газету

Мікалай Каралёў знаёміўся з сёлётнімі практыкамі, якія падалі заявы для паступлення ў магістратуру на спецыяльнасць “Арт-менеджмент” (чакаем конкурсу — каласія чалавек на месца). Дык вось, пра магчымасць набыцця такой спецыяльнасці, па словах дэкана факультэта, многія з іх даведаліся са старонак “Культуры”, дзе гаворка ішла пра тэхналогіі культурна-дасугавой дзейнасці. Алена Макарава зазначыла, што большасць выкладчыкаў універсітэта звяртае ўвагу студэнтаў на “Культуру”, але абмеркаванне матэрыялаў газеты павінна адбывацца больш актыўна. Яна нагадала пра асабсты вопыт выкладання на першым курсе (дысцыпліна “Уводзіны ў спецыяльнасць”), дзе распрацавана для студэнтаў метадыка кантэнт-аналізу артыкулаў па праблемах сучаснай беларускай культуры паводле матэрыялаў нашай газеты.. Валікі дзякуй, Алена Аляксандраўна! Так што выпісваць “Культуру” — таксама кампетэнцыя, трыбуна для неабябавых, павелічальнае шкло для больш дэталёвага разгляду агульных праблем, адзіная міжбласная ды міжраённая інфармацыйная крыніца.

К

На здымку:

У “Лабораторыі” — дэкан факультэта культуры і сацыяльна-культурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Мікалай Каралёў і загадчык кафедры менеджменту сацыяльна-культурнай дзейнасці памяненнай установы Алена Макарава.

Здавалася б, Юрка ДЗІВАКОЎ, што наываецца, рве шаблоны не толькі ў творчасці, але і ў плане кар’еры. Яго бескампрамісна ў сваёй “аўтарскаці” тэатральная мова раптам аказалася запрабаванай — прычым не дзе-небудзь у глыбокім андэрграўндзе, а ў дзяржаўных рэпертуарных тэатрах! Малады (па тэатральных мерках) учора акцёр, а сёння ўжо рэжысёр без супыну вандруе паміж гарадамі, выпускаючы спектакль за спектаклем. Гомель, Мінск, неўзабаве будзе Кіеў...

Рэжысёр Юрка Дзівакоў.

Матч

з неправдаказальным вынікам

Ілья СВІРЫН / Фота Дзіны ДАЊІЛОВІЧ

Ягоны “Войцэк” у Купалаўскім стаў перакананым адказам на пытанне, навошта старым добрым тэатрам патрэбны малыя сцэны. Яркі і ў меру хуліганскі спектакль я б найперш ахарактарызаваў словам “спрэчны” — у найлепшым сэнсе. Пра спектаклі наогул добра спрачацца, і нічога страшнага, калі ніякая ісціна ў тых спрэчках не народзіцца. Зрэшты, мяркуючы па водгукх у сацсетках, рэакцыя публікі была на дзіва станучай і адрознівалася хіба градусам захаплення. У кожным разе, Дзівакову трэба сказаць “дзякуй” хаця б за тое, што ён зацягнуў у Купалаўскі тых гледачоў, якія не былі там, можа, з часоў школьных культпаходаў на “Паўлінку”. Да ўсяго, айчынная сцэна атрымала прадукт, які цудоўна ўліваецца ў еўрапейскі фестывальны фармат.

Уласна, пра гэта мы і планавалі пагаварыць з Юрка. Але падчас размовы выявілася, што танальнасць давядзецца змяніць. Спектакля болей няма ў афішах, не будзе яго і на такой прэстыжнай падзеі як Нацыянальны шоукейс Belarus Open сёлетняга фестывалю “Тэарт” — хаця, здаецца, “Войцэк” і фэст проста створаны адно для аднаго. Ды і увогуле... падобна на тое, што спектакля болей не будзе. Як патлумачыў сам рэжысёр, уся справа — выключна ў прыныповай пазіцыі мастацкага кіраўніка тэатра. Зрэшты, пра сумнае — нека наступным разам...

— Якім ветрам цябе занесла ў Купалаўскі?

— Распылаў свае прапановы па розных тэатрах, і адзіным, каго я зацікавіў, быў акурат Мікалай Пінігін. Ён запрасіў на сустрэчу, і, хаця мой рэжысёрскі досвед на той час быў даволі малы, нам удалося дасягнуць паразумення. Перамовы цягнуліся амаль два гады, я даволі доўга выбіраў матэрыял...

— Доўга выбіраў? Мне здаецца, што табе прыныпова ўсё адно, каго ставіць: Бэкета альбо Махаенка. Бо на выхадзе так ці іначай атрымаецца Дзівакоў.

— Не, мне не ўсё адно — хаця Дзівакоў у маіх спектаклях сапраўды шмат, і гэта непазбежна. Але п’еса і спектакль — зусім розныя рэчы. Адзін і той самы тэкст кожны чалавек успрымае па-рознаму — у залежнасці хаця б нават ад эпохі, у якой ён жыве. Не лічу “Войцэка” нейкай смелай інтэрпрэтацыяй — гэта проста мае асабістае эмацыйнае ўспрыманне драматургічнай асновы. Калі я буду адлюстроўваць не свае, а чыясьці іншыя ўражанні... не ведаю, навошта мне тады наогул займацца тэатрам? Спадзяюся, кожная пастаноўка будзе адкрыццём і для мяне, і для ўсіх, з кім мне наканавана працаваць.

— Гэтым разам ты працаваў не з уласным праектам “Лабараторныя фігуры Оскара Шлемера”, але з акцёрамі рэпертуарнага тэатра, прызначанымі да трохі іншых роляў.

— Акцёр не павінен ні да чаго прывычайвацца, у плане тэхнікі ён мае быць плыткім. І таму вельмі важна, каб тэатр запрашаў на пастаноўкі самых розных рэжысёраў — незалежна ад таго, якія падыходы прапаную кожны з іх. Такі досвед павышае “тэхнічны дыяпазон” артыста. Што да нашага спектакля... Часам акцёры супраціўляліся тым ці іншым момантам, лічылі

станоўшчыку. “Войцэк” таксама неструктураваны, ды і незавершанасць п’есы, мабыць, даецца ў знакі.

— Напэўна, твой самы радыкальны рэжысёрскі прыём — гэта калі ролі не замацоўваюцца за канкрэтнымі акцёрамі. Адпаведна, ніякіх шансаў выбудаваць характар...

— Часам Войцэк пераўтвараецца, напрыклад, у балаганчыка. Сапраўды, у Бюхнера балаганчык — асобны персанаж, які мае ўласныя рэплікі. Больш за тое, у спектаклі ёсць момант, калі акцёр Саша Малчанаў наўпрост кажа, што ён не Войцэк — хаця менавіта

ніваецца ў ролі Марыі ад Крысціны Дробыш... Вельмі важна, каб прозвішчы акцёраў гучалі — пагатоў, цяпер яны не надта надзеленыя ўвагай.

Да ўсяго, такі рухавы падыход больш адпавядае нашаму жыццю, чым звычайны, калі акцёр, не змяняючы амплуа, дэкламуе свой тэкст, а потым пераапрацавае ў джынсы і едзе дадому. А тут за якія паўтары гадзіны ты можаш сыграць шмат роляў, выявіць разнастайныя тэхнікі, і гэта будзе трансфармацыя, а не шызафрэнзі! Пагатоў, мы ў жыцці таксама выконваем самыя розныя ролі, вельмі хутка пераключаючыся паміж імі: разважаем пра сэнс быцця і корпамся на лецішчы.

— І цябе не бянтэжыць, што твайму Войцэку не надта хочацца спачуваць?

— У маім разуменні, Войцэк — зусім не той безабаронны бедны чалавек, якім ён многім падаецца. Гэта асоба, якая наўмысна сябе выпрабуе, робячы рызыкоўныя эксперыменты над уласным жыццём. Ён адважваецца на тое, ад чаго людзі звычайна ўцякаюць. І гэта не падобна на ахвяру — гэта рацыянальнае і самастойнае вырашэнне чалавечага лёсу. Дарэчы, мы міжсобку вызначалі жанр спектакля як “трагічнае шоу”.

— Наконт шоу цяжка не пагадзіцца: спектакль перанасычаны рознымі атракцыйнамі і сцэнічнымі эфектамі.

— Мы іх проста ўзялі і ўвасобілі. У п’есе шмат балагану, песень, танцаў, без гэтага проста немагчыма яе ўявіць. Можна, метафарычна іх лепей вызначыць як скокі смерці альбо канвульсіі.

— А ці добра, калі тэатр пераўтвараецца ў відэаўважальны шоу?

— Але так было заўсёды! Уяві, якім магутным спецефектам здаваліся гледачам пырска бутфарфускай крыві ў часы Шэкспіра — яшчэ круцей за якую 3D-праекцыю! Чаму тады людзі ішлі ў тэатр? Бо там адбывалася такое, што ў паўсядзённым жыцці ты ніколі не ўбачыш. Чаму сёння кіно выйграе? Бо яму ўласцівае насыпнае тэхналагічнае развіццё. Тэатру таксама патрэбны новыя “цацкі”. Ведаеш, кожнаму дзіцяці хочацца мець сучасны трансформер — хаця ў яго ўжо ёсць цудоўная парцаланавая лялька, якая дасталася ў спадчыну ад бабুলі. Зразумела, выкідаць яе ні ў якім разе нельга, але і гуляцца ўвесь час толькі з ёю — таксама. Гэта яўна не спрыяе развіццю.

— Ты неж сістэматызуеш сваю творчую манеру?

— Не. Хаця мне многія кажуць, што яна ў мяне ёсць. Але насамрэч я ніколі не ведаю, што атрымаецца на выхадзе. Дзейнічаю збоўшага інтуітыўна, да канца і сам не магу разабрацца ў тым, што раблю, ды не заўсёды здатны выказаць вербальна тую ці іншую памкненні. Дарэчы, калі ка-

жуць, што “Войцэк” — эксперымент — гэта няпраўда. Такі тэатр даўно існуе. Я проста выкарыстаў тую тэхніку, якую мне хацела паспрабаваць. У тэатры я наогул не зрабіў нічога прыныпова новага.

— Сёй-той, напэўна, думае іначай. Якая рэакцыя на спектакль тых, з каго пачынаецца тэатр: білецёраў, гартэрбшчыц і гэтак далей?

— Розная. Некаторыя глядзелі па некалькі разоў, некаторыя, наадварот, крывіліся і выказвалі свае “фэ”. З адной каццюмеркай мы наогул вітаемся як добрыя сябры.

— А што сказалі заўсёднікі Купалаўскага?

— Ёсць гледачы, якія не прапускаюць ніводнага спектакля — пераважна гэта кабаты сталага веку. Наколькі я заўважыў, “Войцэк” ім падабаецца. На інтымных сцэнах яны ўпятайкі хіхікаюць, прыкрываючы рот далонню, перашэптваюцца... Вельмі важна, што ў спектаклі выяўлена сексуальнасць, бо ў нашым тэатры яна нібы атрафіраваная.

— Дарэчы, а як ты наогул прыйшоў у тэатр? Усё ж, нетыпова прафесія для твайго пакалення...

— Па шчырасці, і сам не ведаю. Так атрымалася праз шэраг абставінаў. Увогуле, я займаўся футбалам і мог бы гуляць у зборнай Мінскай вобласці. Але стала нецкава, і я кінуў спартыўную школу.

— Не шкадуеш? Твае аднагодкі могуць куды больш сабе дазволіць у побыце, чым чалавек творчай прафесіі.

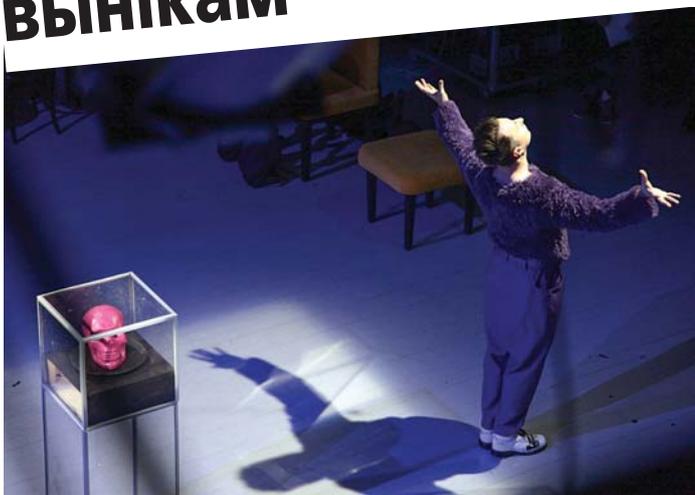
— Так, гэта даецца ў знакі. Перакананы, што тэатрал павінен зарабляць вельмі добра — прынамсі столькі, каб мець магчымасць не думаць пра грошы. У нас гэта не атрымліваецца, але... калі ты заўсёды напружваешся з такой нагоды, цяжка займацца мастацтвам. Многія калегі недзе падхалтурваюць, здымаючыся ў рэкламе ці тэлесерыялах, а я не ўмею гэта рабіць — ды і не хачу, па шчырасці. Мне наогул здымацца не падабаецца.

— Ці быў ты Дзедам Марозам?

— Спрабаваў толькі аднойчы, ды тое выйшаў канфуз. Уцякаю заўсёды ад гэтага. Дарэчы, у дзяцінстве я ладны час хацеў стаць археологам — і, наколькі цяпер разумею, гэта марна здзейснілася. У тэатры ты паступова раскрываеш эмацыйныя спай, затым спай прадметнага, фізічна адчувальнага свету, і ў выніку знаходзіш нешта цікавае. Можна, нават не канкрэтны артыфакт, а, напрыклад, дарогу. Ведаеш, для навукоўца гэта вялікая ўлада — знайсці старую рымскаю дарогу. Таму археологія вельмі лёгка параўнаць з тэатрам.

— А футбол?

— Таксама. Гульцы ўтрапена ганяюць на полі мяч, і ніхто не ведае, якім будзе выніковы лік, і чым усё гэта наогул скончыцца. Знаёмая сітуацыя...

Андрэй Дробыш у ролі Доктара ў спектаклі “Войцэк” на Камернай сцэне Купалаўскага тэатра.

Мастак-настаўшчык “Войцэка” — Тацяна Дзівакова.

іх для сябе непрымальнымі. Я ішоў на сумоўе і шукаў нейкай альтэрнатывы, хаця ў душы ўсё адно заставаўся дыктатарам. У выніку менавіта сутыкненні і дазвалялі нам разам збудоваць цікавае дзеянне. Акцёры вельмі наогул вельмі шмат далі падчас гэтай работы.

— Паглядзеўшы пару тваіх спектакляў, прыйшоў да высновы, што візуальны шэраг у іх амаль цалкам паралельны драматургічнаму тэксту. Гэтыя два дыскурсы нават не ўступаюць у супярэчнасць — яны проста не перасякаюцца.

— У “Войцэку” сама драматургія так пабудавана, што персанажы існуюць як бы паралельна, у іх нават амаль няма дыялогаў. Гэта не я, гэта — Бюхнер! Я наогул ніколі пакуль не сутыкаўся з тым матэрыялам, які мае лінейны характар і задае абмежаванасць па-

ягоную ролю выконвае.

— У любых, нават самых брутальных рэжысёрскіх трактоўках Гамлет, усё ж, цягам спектакля застаецца Гамлетам. А твой Войцэк лёгка і нязмушана...

— ...становіцца кімсьці іншым. Думаю, у гэтым няма нічога дзіўнага, бо з кожным часам здараецца нешта падобнае. Такім чынам, на сцэне паўстае не проста роля, але менавіта артыст у ролі, які падуладны разнайтм мадыфікацыям і можа пераключацца паміж амплуа літаральна на вачах у публікі. І, адпаведна, узнікае чалавек па-за роляй — а гэта вельмі важна. Мне прыемна было адчуць глядацкую рэакцыю не толькі на сам спектакль, але і на канкрэтныя акцёры: маўляў, паглядзі, як грэе Апельс Малчанаў або Міша Зуі, а як Света Анікей адроз-

Скандынаўскі дызайн даўно стаў пазнавальнай ва ўсім свеце культурнай з'явай, захаваўшы пры гэтым нацыянальныя карані. Пагадзіцеся, гэта акурат тое, пра што мы марым! Пытанне толькі — у канкрэтных рэзультатах... У межах кінафестывалю "Паўночнае зьяненне", які сёлета значна пашырыў праграму, адбылася лекцыя магістаркі крэатыўных і медыяіндустрыі Уорыкскага ўніверсітэта (Вялікабрытанія) Дар'і Яфімавай "Візуальныя мастацтвы ў брэндыву нацыі. Кейс Скандынавіі". Працуючы над магістарскай дысертацыяй, даследчыца шукала адказы на пытанне, якім чынам у сярэдзіне XX стагоддзя скандынаўскі мадэрн здолеў стаць стылем цэлага пакалення на абадва бакі Атлантыкі. З'яўляючыся пры гэтым... свайго кштату фікцыяй.

Выставы дызайну ў Стасгольме — 2017.

Скандынаўскі дызайн: 7 сакрэтаў брэнда

Алена ЛЯШКЕВІЧ

У артыкуле "Традыцыя і кіслотныя колеры" ("К", № 16 за гэты год) мы распавялі, якім чынам каргапольская цацка стала брэндам для ўсёй Расіі. У нашым выпадку справа яшчэ цікавейшая. Дар'я Яфімава падчас лекцыі падкрэсліла, што скандынаўскі дызайн узнік досыць штурчана — як культурны праект, створаны маркеталагамі, гісторыкамі і вытворцамі з мэтай прасоўвання "скандынаўскасці" на міжнародным рынку. Сам тэрмін упершыню агучаны на выставе ў Лондане ў 1952 годзе. Ды і канцэпцыя была прыдуманая і аформленая па-за межамі скандынаўскіх краін — у Вялікабрытаніі і ЗША. Як жа гэта адбылося і ці можна выкарыстаць гэты досвед? Дар'я вылучыла 7 галоўных фактараў поспеху.

1. Зварот да народнай культуры ў пошуках ідэнтычнасці.

Перш-наперш, у брэндзе павінна ўзнікнуць патрэба. У Скандынавіі XIX стагоддзя яна дыктавалася неабходнасцю эканамічных рэформ і палітычнай залежнасцю некаторых краін. Нарвегія і Фінляндыя толькі "адкрывалі" для сябе ідэю нацыянальнай дзяржавы, і "пошукі сябе" выпліліся ў хвалю нацыянальнага рамантызму, калі мастакі звярнуліся да фальклору і традыцыйнага побыту. Для гэтага перыяду ўласцівы ідэалізацыя мінулага і ручной працы, захапленне дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам. Каб зрабіць сялянскую культуру разумелай і актуальнай тагачасным гарадскім жыхарам, яе пераасэнсавалі на мастац-

кай мове пакалення мадэрну. Этнаграфічныя адгалоскі можна бачыць у скандынаўскім дызайне да сённяшняга дня, няхай і ў форме дастаткова абстрактнай стылізацыі.

2. Веданне і разуменне кантэксту.

Скандынаўскі дызайн заўсёды абапіраўся на культурную парадыгму свайго часу. Увесь свет у першай палове XX стагоддзя быў заварожаны магчымасцямі прамысловасці. Спачатку ў Швецыі, а потым у іншых скандынаўскіх краінах для распрацоўкі рэчаў на прамысловым узроўні сталі запрашаць мастакоў і дызайнераў.

3. Разумны выбар рынку.

Галоўнымі рынкамі збыту сталі Вялікабрытанія, ЗША, Германія і, у меншай ступені, Італія. І гэта невыпадкава, бо скандынаўскі дызайн трансляваў актуальныя для тых краін каштоўнасці. Прыкладам, у паваенны час брытанцы былі заклапочаныя абсталяваннем уласнага жылля, і тавары для дому і штодзённага карыстання, якія прапанавалі скандынавы, аказаліся вельмі запатрабаванымі. Акрамя таго, на брытанскім рынку проста немагчыма было знайсці вырабы такой якасці, бо вытворцы яшчэ

Мэбл фіскага дызайнера Аларва Аалта.

Дар'я Яфімава.

адыходзілі ад эканоміі ваеннага часу, якая скандынаўскую прамысловасць мала закранула. У Амерыцы скандынаўскія вырабы прасоўвалі кампаніі-дистрибутары мэблі, некаторыя з якіх былі заснаваныя эмігрантамі. Германія пасля вайны мела адчайную патрэбу ў свежых сілах і бачанні для аднаўлення. У Італіі праходзілі ўплывовыя ва ўсім свеце міланскіх трыенале дызайну і мастацтва.

4. Аб'яднанне з суседзямі.

Да канца Другой сусветнай вайны пра скандынаўскі дызайн размовы не ішло: існаваў фінскі, шведскі, дацкі, нарвежскі... Але гістарычна гэтыя краіны ўспрымаліся як роднасныя дзякуючы іх географічнай і моўнай блізкасці — і, самае галоўнае, падобнай культуры хатняга побыту. Плюсы такога агульнага пазіцыянавання для некаторых дзяржаў былі асабліва выразнымі.

Напрыклад, Нарвегія пазней за іншых далучылася да міланскіх трыенале дызайну, але адразу здолела прыцягнуць увагу праз стаўную рэпутацыю іншых скандынаўскіх краін, якія там ужо ўдзельнічалі.

На думку Дар'і Яфімавай, Беларусі варта яднацца з прыбалтыйскімі краінамі: гістарычна і культурна яны нам вельмі блізкія, і мы можам асацыявацца з гэтым рэгіёнам гэтаксама, як Ісландыя асацыюецца са Скандынавіяй — нягледзячы на географічную адлегласць.

5. "Зорная" каманда дызайнераў.

Скандынаўскі дызайн "зрабілі" не толькі модныя плыні таго часу і нацыянальны каларыт, але і канкрэтныя асобы. Без Аларва Аалта або Сьыкстэна Сасона, якія стварылі новыя формы і візуальную мову, феномен бы ніколі не адбыўся.

6. Інстытуцыйная падтрымка.

Мясцовыя ініцыятывы наўрад ці змаглі б выйсці на міжнародны ўзровень, каб ролю арганізатараў, пасярэднікаў і піяр-менеджараў не ўзялі на сябе розныя прыватныя і дзяржаўныя арганізацыі Скандынавіі.

7. Сур'эзнае стаўленне да прэзентацыі за мяжой.

Менавіта на міланскім трыенале 1951 года на павільёны паўночных краін звярнула ўвагу рэдактарка ўплывовага амерыканскага часопіса House Beauty Элізабэт Гордан, якая даўно шукала альтэрнатыву "халоднаму" міжнароднаму стылю. І пайшо-паехала... Гордан выкарыстала свае сувязі, каб арганізаваць маштабную выставу скандынаўскага дызайну ў ЗША. За акіянам яна мела поспех і стала перасоўнай. За тры гады яе ўбачыла каля 650 тысяч чалавек у 24 амерыканскіх гарадах. Уласна, каталог гэтай выставы мы і абавязаныя шматлікімі стэрэатыпамі аб тым, што такое Скандынавія і скандынаўскі лад жыцця. Да ўсяго, сама выстава суправяджалася публікацыямі ў СМІ, радыёперадачами са скандынаўскай музыкой, кінапаказамі, лекцыямі ва ўніверсітэтах... Адным словам, шматбаковай рэпрэзентацыяй усяго рэгіёна.

Скандынаўскі досвед сведчыць, што культурныя прадукты — хай то дызайнерскае крэсла Аларва Аалта ці фільм Інгмара Бергмана — могуць не навязліва, але эфектыўна ствараць міжнародны імідж краіны свайго паходжання. Прынцып, дэманстраваць яе крэатыўны патэнцыял, адлюстроўваць яе персанальныя, так і нацыянальныя каштоўнасці.

Спецыфіка нацыянальных брэндаў у тым, што яны вельмі пераборлівыя, стэрэатыпныя і ўтрываныя. Гэта "нарвіс" пра краіну ці рэгіён, а не падрабязны расповед. Таму "скандынаўскі дызайн" у свеце і ўспрымаецца як серыя стэрэатыпаў: суровы клімат, географічная ізаляцыя, блізкасць да прыроды, дэмакратычныя і сацыяльныя ідэалы... У перакладзе на мову эстэтыкі, гэта мінімалізм і натуральныя матэрыялы. У выніку, скандынаўскі дызайн мае прывабныя для спажываўца характарыстыкі — простыя, практычныя, аскетныя, функцыянальныя.

Калі паспрабаваць "прыкласці" скандынаўскі вопыт да Беларусі, то варта ўлічыць, што толькі з дапамогай крэатыўных індустрыяльных нацыянальных брэнд стварыць немагчыма. Але менавіта праз візуальныя мастацтвы мы можам прыйсці да ўсведамлення сваёй ідэнтычнасці, знайсці сябе і адлюстраваць гэта ў актуальнай для міжнароднай аўдыторыі форме. Канешне, такі працэс доўгатэрміновы, але джарэў не ўзялі на сябе розныя прыватныя і дзяржаўныя арганізацыі Скандынавіі.

Ваўчок як вечны рухавік

Тупік на вуліцы Вірменскай у Львове даўно стаў сапраўдным эпіцэнтрам мастацкага жыцця ўлюбёнага многімі горада. Там месціцца легендарная галерэя "Дзыга" (у перакладзе гэта "ваўчок") і аднайменнае мастацкае аб'яднанне. Сваё ўнікальнае аблічча яно знайшло самастойна, метадам спробаў і памылак. І цалкам відавочна, што ў Беларусі львоўскі вопыт можа быць карысны.

інстытуцыю, генеральны дырэктар мастацкай суполкі "Дзыга" Маркіян Івашчышын адказвае: "Адразу. Гэта быў 1993 год. Выйсці з андэграўнду аказалася лёгка, паколькі была шалёная энергія ды ўпэўненасць у сваіх сілах".

— Але як вам удалося застацца пры жыцці праз столькі гадоў?

— Усё за кошт той самай энергіі. А калі адчуваем, што яе ўзровень падае, адразу пачынаем нейкую новую авантуру.

Сёння "Дзыга" выдае часопіс прозы "Чацвер", вядзе Галіцкі дыскусійны клуб "Мітуса", фотоклуб "Ч/Б 5x5", літаратурную кавярню "Кабінет", джаз-клуб "Львоў", этнаклуб "Набуткі".

Плюс штогадовай Тыздзень актуальнага мастацтва і ў яго рамках "МедыяДэпо", Дні перформансу ў Львове, міжнародны этна-джазавы фестываль "Флюгеры Львова", яшчэ адзін джазавы фестываль Jazz Bez, праект "памяжэння культур Любліна і Львова L2, міжнародны фестываль мастацтваў Fort.Missia і праект "Украінскі зрыс". Плюс уласна галерэя "Дзыга". Неверагодна, але ўсё гэта робіць невялікая купка энтузіястаў.

Па словах спадара Маркіяна, з сучасным мастацтвам "заўсёды складана, яно павінна адвёўваць сваю тэрыторыю".

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 12.)

Этым, у асноўным, і займаецца Тыздзень актуальнага мастацтва — адзін з самых буйных ва Украіне незалежных фестываляў, для якога кожны год заўляецца новая тэма. У 2013 гэта было даследаванне ментальнасці вайны, і выбар аказаўся прарочым...

На Днях перформансу выступалі аўтары з самых розных краін, у тым ліку і Беларусі: Дзмітрый Майбарда, Канстанцін Мужаў, Юрась Барысевіч, Дзяніс Раманоўскі... Дарэчы, сярод выставачных праектаў “Дзмігі” была і “Структура” Міхала Анемпадыстава (2010).

— Чаму такі акцэнт робіце на перформанс?

— Гэта найбольш адкрыты, надзённы, арыентаваны на грамадства жанр, непасрэдная рэакцыя мастака на тое, што адбываецца навокал.

— Ці здатнае сучаснае мастацтва апісаць сучаснае грамадства? Бо яно ж і само не заўсёды разумее, што з ім адбываецца.

— Мастацтва дзеля мастацтва, — гэта, вядома, добра, але недастаткова. Напрыклад, мастакі Open group, чый праект “Сінонім да слова “чакаць” быў паказаны на Венецыянскай біенале ў 2015 годзе, займаюцца медыяаналізам патэнцыялу федэралізацыі, бо праблема ёсць не толькі на Усходзе краіны, але і, напрыклад, у Закарпацці. Таксама ў нас быў праект з уцекачамі з Крыма: ім было цяжка, яны адчувалі прэсінг і з боку рускай супольнасці, і з боку украінскай, якой яны таксама падаваліся чужымі. Але акурат мастакі паказалі, што суіснаванне

Ваўчок як вечны рухавік

Тыздзень актуальнага мастацтва ў Львове.

магчыма. Можна, не паўнаватрасная інтэграцыя, да якой грамадства пакуль не гатовае, але і не страх або агрэсія.

— Вы робіце шмат праектаў проста ў горадзе, зусім не для малой купкі аматараў мастацтва.

— Людзі, якія жывуць у спальных раёнах, нашы выставы не заўсёды разумеюць, але, на шчасце, знікла агрэсія. Калі нешта незразумела, для гэтага існуе дыялог. Разумець — таксама праца для сэрца і розуму. А мастакі шчырыя і адкрытыя да супрацоўніцтва.

— Напэўна, і сам Львоў шмат дае вам — я

маю на ўвазе гарадскую культуру, атмасферу, архітэктурную спадчыну... Увогуле, льявене — яны асаблівыя?

— Гэта так, але цяпер у гарадской культуры паўстала нечаканая праблема: турызм. Сам па сабе ён добры, але... многае губляецца. Узнікае “пустая архітэктура”, калі бачныя толькі прыгожыя фасады, а жыхары выцяняюцца з цэнтру на ўсход краіны. Думалі, урэшце турыстам такі горад таксама будзе нецікавы. Гараджане пачынаюць разумець, што зарабляць на турыстах — гэта занадта простыя грошы, рана ці позна яны скончацца.

А Львоў мае ў сабе пэўнае месіянства: у нас невыпадкова, пэўна, нарадзіліся Станіслаў Лем і Леапольд фон Захер-Мазох, 30 гадоў тут жыў сын Амадэя Моцарта — піяніст, кампазітар і дырыжор Франц Ксаверы Моцарт. Творчыя людзі хочуць перадаваць львоўскую культуру маладым. Мы таксама стараемся працаваць не толькі для турыстаў, а найперш для сваіх. Прыкладам, “Флюгеры Львова” — фестываль, які па складзе музыкі міжнародны, але... нібы для ўнутранага карыстання. Сёлета яму 15 гадоў споўнілася. Праходзіць ён на пачатку мая: для нас ад-

чыняюць унутраны двор Ратушы, гучыць джаз. А ў нядзелю раніцай праходзіць асаблівы канцэрт “Абуджэнне з...” — гэта традыцыя, якую льявене прынялі блізка да сэрца і... працягваюцца трохі раней, каб яго наведваць.

— Але ж у вас ёсць і праекты па рэпрэзентацыі ўкраінскага мастацтва за мяжой.

— “Украінскі эрэз” мы робім адзін раз на тры гады і абавязкова за межамі краіны, каб паглядзець збоку, што такое ўкраінскае мастацтва. Паказаць і паглядзець самім: гэта проста супольнасць аўтараў або цывілізацыйная з’ява? Я заўсёды кажу,

што мы павінны не толькі браць у іншых, але і аддаваць свету. Адно перавесці сусветныя працсы на сваю глебу — гэта занадта проста. Хацелася б разгерметызацыі — каб нашых мастакоў шанавалі не толькі дома, але і за мяжой.

Зыходзячы з гэтай стратэгіі, мы праводзім тры-наале ў культурных сталіцах Еўропы: Любліне (2015), Урошлаве (2016), цяпер гэта будзе Матэра ў Італіі. Дарэчы, ёсць пэўная надзея і Львова атрымаць тытул культурнай сталіцы Еўропы ў 2024 годзе. Для Украіны важны не толькі вынік галасавання, але і сам працэс саборніцтва, які ўключае ацэнкі нашых праектаў міжнароднымі экспертамі. Львоў ужо з 2009 года лічыцца культурнай сталіцай краіны.

— Як львоўская культура пазіцыянуе сябе ўнутры Украіны?

— Праблема правінцыі і цэнтра ёсць заўсёды, і ў пытаннях фінансавання Кіеў застаецца на першым месцы. Раней нават больш, чым цяпер. У апошнія гады наш горад вельмі шмат робіць у сферы культуры, і гэты падзеі маюць рэзананс у краіне.

— Атрымоўваецца ў вас манетызаваць сваю дзейнасць ці вы назапашваеце толькі сімвалічны капітал?

— Мы пастрабавалі невялікі манетызаваць, але... пэўна, у нас іншая ментальнасць, і мы пад гэта не заточаны.

Львоў ГАЎРЫЛЮК,
арт-журналіст

Конкурсныя дарогі вядуць у Віцебск

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 3.)

— Як абіраўся рэпертуар? Ці былі нейкія прапановы ўласна ад Фінберга?

— Міхаіл Якаўлевіч дазволіў мне падабраць рэпертуар цалкам самастойна, каб той быў блізкі па духу і ўвабляў менавіта мяне. За гэта я яму вельмі ўдзячны. Але, зразумела, ліміт роўна за парадзімі звяртаюся.

— Цікава, а хто працуе над вашым знешнім выглядам, сцэнічнымі строямі, пластыкай?

— У мяне выдатная каманда, якая працуе са мной цягам усёй падрыхтоўкі да конкурсу. Гэта мая сяброўка — стыліст Рэгіна Палайчук, цудоўныя беларускія дызайнеры Тагаканова, SabaClothes, LimitedMinsk. Абавязкова хачу назваць маіх любімых педагогаў па вакале — Тацяна Мікалаеўну Лігорскую і ўжо згаданага ў сувязі з прэм’ернай песняй Ігара Васільевіча Мельнікава. Вядома, дапамагаюць і ўся мая сям’я, хаканая дзяўчына, сябры. Я ганаруся сваёй

камандай, яе падтрымка надае мне сілы, якія мне зараз проста неабходныя.

— Вашы бацькі — медыкі. Як яны паставіліся да таго, што вы не працягнулі дынастыю?

— Так, мае бацькі хацелі, каб я стаў урачом. Дый я таксама збіраўся, чаго тут хаваць. Але музыка заўжды мяне вабіла, была са мной усё жыццё — і я не мог кінуць думкі пра тое, каб стаць прафесійным музыкантам. Тым больш, было шмат у жыцці знакаў, каб я не пакідаў свайго прызначэння. Мне вельмі пашанцавала з бацькамі, бо яны без усялякіх “але” падтрымалі мяне ў маім рашэнні! Я ім неверагодна ўдзячны за ўсё, што яны для мяне зрабілі і робяць заўсёды!

— Пэўна, і ў Светлагорскую школу мастацтваў менавіта яны вас аддалі? Дарэчы, скрыпка, ігры на якой вы там навучаліся, неж паўплывала на ваш сёўны стиль, кантылену?

— Бацькі заўжды бачы-

лі ўва мне творчую асобу. Яны сталі заўважаць гэта з ранняга дзяцінства, таму без аніякіх ваганняў прыцягнулі мяне ў музычную школу, у клас скрыпкі. Я за гэта ім таксама ўдзячны! Бо менавіта ігра на гэтым інструменце развіла і ўдасканаліла мой музычны слых. Не думаю, што скрыпка нека-

паўплывала на мае стылёвыя кірункі, але тое, што яна дапамагла пашырыць мае музычныя і, шырэй, інтэлектуальныя даялгалы, — дакладна!

— Вы цяпер вучыцеся ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце культуры і мастацтваў. Ці будзе ў Віцебску “заўзець”

за вас хтосьці з аднакурснікаў?

— Прыедзе вельмі многа маіх сяброў. І аднакурснікі сярод іх таксама будуць. Так што група падтрымкі ў мяне вельмі размаітая.

— Як увогуле ўспрымаюць тыя ж педагогі вашы частыя паездкі,

звязаныя з канцэртаваннем?

— Я імкнуся сумяшчаць вучобу і канцэртную дзейнасць, знаходзіць час на ўсё. Канешне, гэта не заўсёды атрымліваецца лёгка, але паразуменне і падтрымка выкладчыкаў мне вельмі спрыяюць.

— Многія выканаўцы рана ці позна пачынаюць кампазітарскія спробы. Схільнасць да гэтага роду дзейнасці ў вас пакуль выяўляецца ў стварэнні ўласных кавер-версій. Ці я проста не ведаю пра напісаныя вамі кампазіцыі?

— Так, я сапраўды крыху пішу музыку і тэксты. І вось літаральна адразу пасля “Славянскага базара...” планую заняцца сваім сольным аўтарскім праектам. Спадзяюся, гэта будзе штосьці цікавае, новае. Перавяду пасля конкурсу дух — і далей за працу. Найперш мяркую сесію за стварэнне новага аўтарскага матэрыялу, каб у хуткім часе выпусціць свой EP-альбом і прэзентаваць яго беларускім слухачам.

Падрыхтавала
Надзея БУНЦЭВІЧ

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 14, 19, 24.)

У зьявяршальнай частцы артыкула, які прысвечаны невядомай да гэтага часу галіне радаводу паэта Адама Міцкевіча, пойдзе гаворка пра прадаўра ягонай бабুলі з боку маці Тадоры Пянкальскай, якія паходзілі з роду Грацыянаў "Крайнскіх". У Вялікім Княстве ён з'явіўся яшчэ ў першай траціне XVII стагоддзя, і абумоўлена гэта драматычнымі падзеямі ў іншай частцы Еўропы...

Эміграцыя або смерць

23 мая 1618 года ў Празе адбылася падзея, якая стала спусковым гачком для адной з самых працяглых войнаў у еўрапейскай прасторы. З вокнаў ратушы на гару вулічнага смецця былі выкінутыя каралеўскія чыноўнікі. Як адзначыў відавочца падзеі Павел Скала са Згоржэ, цалкам згодна са "старажытным звычайам і прыкладам, які меў месца ў каралеўстве Чэшскім і горадзе Празскім".

Прычынай абурэння гараджан і шляхціцаў стаў рашучы і недальнабачны наступ караля Маціяша на правы пратэстантаў. Падмуркі "старажытнаму звычайу" дэфенестрацыі ў Чэхіі пакладзены яшчэ ў 1419 годзе — з чаго, уласна, і пачаліся гусіцкія войны. Зрэшты, выкіданне кагосьці з вакна (а менавіта гэта і азначае мудрагелістае слова) было сусветнай нормай ды пламатычных адносінаў — як свайго кшталту "апошні аргумент". Беларуска гісторыя такіх прыкладаў не ведае: свой знакіміты намер "павыкідаць палякаў праз вокны" будучы Вялікі гетман ВКЛ кальвініст Януш Радзівіл на практыцы не здзейсніў.

З дэфенестрацыі 1618 года пачынаецца адлік Трыццацігадовай вайны паміж пратэстанцкімі і каталіцкімі краінамі, якая спустошыла ўсю Цэнтральную Еўропу. Не занурваючыся ў глыбіні тых падзей, адзначым толькі адзін эпізод, вельмі важны для нашай гісторыі. 8 лістапада 1620 года на Белай гары блізу Прагі адбылася бітва паміж чэшскімі паўстанцамі і імператарскімі войскамі, якая завяршылася катастрофічнай паразай першых. Тысячы чэхуў назаўсёды засталіся на той гары, а маральнае ўздзеянне на іх саратнікаў было настолькі моцным, што працягваць супраціў ніхто ўжо не меў ахвоты.

21 чэрвеня 1621 года гарматным стрэлам жыхары Прагі былі запрошаны на крывавае чатырохгадзінае відовішча. 27 гадоў сцяў пражскі кат Ян Мыдлар, дванаццаць з якіх — у мтах застрашвання — дзесяць гадоў вяселі на адной з вежаў горада. Пераможцы ўчынілі ў краіне тэрор. Тры чвэрці маенткаў змянілі гаспадароў, адны роды імкліва ўзвысіліся, іншыя вымушаны былі ўцякаць. У краіну нахлынулі натоўпы нямецкіх каланістаў-каталікоў, з-за чаго пачалосся анямечванне чэшскай шляхты, а мова стала занепадаць.

Сярод тых, хто паспеў пакінуць Чэхію, былі і калывніцкі пастар Валянцін Грацыян. Будучы "прапрапрадзед" Адама Міцкевіча.

Таямніцы Міцкевіча "па мячы"

Рэлігія Краінскага. 1661 год.

Частка IV. Напачатку было слова. І слова было "дэфенестрацыя".

Койданава. Напалеон Орда (1816).

Грацыян становіцца Краінскім

У 1643 годзе яго сын Ян Грацыян змяніў прозвішча на Краінскі. Абраць такі "псеўданім", мяркую, яго падштурхнуў усеагульна прызнаны сярод калывністаў Рэчы Паспалітай абодвух народаў аўтарытэт вядомага палеміста Крыштапа Краінскага (1556 — 1618), які меў сына Яна.

Ян Краінскі Грацыян (1625 — 1685) у гісторыі калывнізму ВКЛ пакінуў значны след. Быў і пастырам, і гісторыкам царквы. Адукацыю атрымаў у Галандыі, пазней выкладаў у Заблудаве (Гарадзенскі павет). З Багуслава Радзівілаў лёс звёў яго ў 1658 годзе, з таго часу ён становіцца асабістым сакратаром і надворным казначэйам князя. Нагадаем, што гэта быў страшны

час для Беларусі. Ужо дзесяць гадоў хвалі ўварванняў з поўдня, з усходу, з поўначы нішчылі край. Беларускі гісторык Андрэй Катлярчук так апісвае наступствы тых войнаў: "Краіна страціла 48,4 % свайго насельніцтва. Ва ўсходняй частцы Беларусі гэта лічба дасягнула 72 %. Тысячы людзей былі гвалтоўна вывезеныя ў Расію. Толькі ў Маскве ў другой палове XVII стагоддзя каля 15 % насельніцтва былі беларусамі".

Пасол у Англіі

У 1660 годзе Ян Краінскі, маючы пры сабе "рэкамендацыйны ліст" ад Багуслава Радзівіла да караля Карла II, выправіўся ў Англію шукаць фінансавай дапамогі для вялікалітоўскіх калывністаў. Захавалася недрукаваная ў Лондане брашура "Рэляцыя

пра гаротны стан Царквы Хрыстовай", у якой аўтар падрабязна апісвае жудасны стан рэчаў у ВКЛ. У Лондане пасол Радзівіла выступіў супраць Самуэля Хілінскага, кальвініста з Жамойці, які пажадаў сабрацца на патрэбы царквы ВКЛ грошы пусціць на друк Бібліі на літоўскай мове і на сваю "стыпендыю". Камісія, якая разгледзела пераклад Хілінскага, наклала на гэты варыянт сваё вета. Канфлікт перашкодзіў місіі Краінскага: ён не змог сабраць належнай сумы ды яшчэ быў неабгрунтавана абвінавачаны ў тым, што пуская атрыманыя ахвяраванні на свае патрэбы.

Па вяртанні ў ВКЛ служыў пастырам у Орлі пад Гродна. Напрыканцы жыцця цяжка захварэў. Пахавалі яго ў 1685 годзе на сродкі Людвікі Караліны, дачкі Багуслава Радзівіла, бо сям'я Краінскага дайшла да крайняй ступені ўбогасці.

Унучка і дачка пастыраў

17 студзеня 1694 года сын Яна, капальскі пастар Ян Крыштап Краінскі, пабраўся шлюбам з Кацярынай, дачкой Яна Баржымоўскага, таксама кальвінскага пастара. Адбылося гэта ў знакамітым калывніскім зборы ў Койданава, ад якога засталася толькі каменная крушня. Храм-замак, дзе служыла дынастыя Капівічаў, дзе шлюбаваліся сам Галляш Капівіч, найбуйнейшы выдавец славянскіх кніг у Заходняй Еўропе, перакладчык і аўтар сучаснай версіі кірылічнага алфавіта, быў цалкам знішчаны савецкай уладай і, на вялікі жаль, самімі жыхарамі Дзяржынска. Прапрабабуля Тадэвуша Рэйтана таксама паходзіла з роду Баржымоўскіх!

Праз шасць гадоў у Яна і Кацярыны Краінскіх нарадзілася дачка Сузана-Кацярына. 14 лютага 1700 года яе ахрысціў у капальскім зборы пастар Крыштап Трамбіцкі. Сярод плоймы шаноўных гасцей на цырымоніі прысутнічаў і лоўчы віленскі Тобіас Пянкальскі — зводны і старэйшы брат будучага лоўчага віленскага Яна Пянкальскага, якому праз трыццаць пяць гадоў наканавана стаць мужам Сузаны і прадзедам Адама Міцкевіча.

Акрамя Сузаны, Ян Краінскі меў яшчэ чатыры дачкі — Багумілу-Марыяну, Галшыку з Даніэлемам Рэчынскім, Тэафілу з Гізбертам. Мікалая Непакайчыцкага, пакуль невядома. А вось інфармацыя пра сыноў Яна гісторыя не захавала. Таму, па ўсёй верагоднасці, гэтая галіна роду згасла.

Случкія канфедэраты і паход на Варшаву

20 сакавіка 1767 года ў Слуцку была створана канфедэрацыя шляхты Вялікага Княства Літоўскага кальвінскага і праваслаўнага веравызнання. Нязіўна, што ў ліку падпісантаў Акта канфедэрацыі былі і шматлікія сваякі Тадоры Пянкальскай — Цадроўскія, Эсткі, Баржымоўскія і, зразумела, Пянкальскія. У Акце, сярод іншых скаргаў дысідэнтаў (як тады называлі прадстаўнікоў некатоўскіх канфесій) былі і такія: "Усе куткі шырокіх Літоўскіх правінцый поўняцца жажлівымі прыкладамі гвалту на святых месцах, ганьбавання і забойства святароў — слуг Божых...", "Будучы даведзенымі да такога гаротнага стану, мы неаднаразова і розным чынам прадстаўлялі крыўды нашы святлейшым польскім каралям і дзяржаўным уладам Рэчы Паспалітай, дашукваліся вяртання незаконна ад-

нятых у нас заслужаных крывёю прадаўра нашых правоў: але замест справядлівага ўдзелу мы павінны былі адчуваць непраўднасці ў такой ступені, што ў краі нашым той напярэдзе мога назвацца нешчаслівым, хто нарадзіўся дысідэнтам...", "...і цень волі для нас знік, калі нас зярнулі з самым нізкім станам у Рэчы Паспалітай..."

Выўляючы сваю поўную лаяльнасць да радзімы і да караля, адсутнасць варажасці да брэтарскай каталіцкай шляхты, нягледзячы на нялюдскі ўціск, дысідэнты марылі аб адным: аб вяртанні ім права "людзьмі звацца". Але паколькі ўнутры краіны не было ім заступніка, спадзяваліся яны пры гэтым на замежную дапамогу. І далёка не першы раз на сваю карысць разыграла шулерскую карту "дысідэнтскага пытання" Расійская імперыя, даслаўшы войскі для падтрымкі канфедэратаў. Іх сумесны паход на Варшаву завяршыўся ў лютым 1768 года. Соём ураўнаў у правах дысідэнтаў і каталікоў.

Далей былі Барская канфедэрацыя, створаная ў адказ на ўмяшальніцтва Расійскай імперыі, потым чатыры гады вайны і ўрэшце — падзелы Рэчы Паспалітай...

Прышоў час падсумаваць веды пра гэты страчаны фрагмент гісторыі радаводу Адама Міцкевіча. Не памылілася ні нашчадкі, ні даследчыкі мінушчыны, калі сцвярджалі, што бабুলі паэта, жонкай Якуба Міцкевіча, была Тадора з Пянкальскіх. Гэта пацвярджаецца шматлікімі судовымі дакументамі Наваградскага ваяводства. Яе бацькам, як удалося ўстанавіць аўтару, былі лоўчы віленскі Ян Пянкальскі і Сузана з Краінскіх.

Род Пянкальскіх у ВКЛ з'явіўся ў самым пачатку XVII стагоддзя і даволі хутка заняў значнае месца сярод кліентуры Радзівілаў біржанскай галіны. Бацькамі Яна былі Стафан і Ганна з Цадроўскіх, дзядзямі — Ян і Марыяна з Брастоўскіх Пянкальскія.

Што да радаводу Сузаны з Краінскіх, жонкі Яна Пянкальскага, то ў адрозненне ад прадаўра Яна, якія былі свецкімі асобамі — ураднікамі і вайскоўцамі — яе продкі па прамоў лініі, у асноўным, з'яўляліся святарамі. Прычым, заснавальнік вялікалітоўскай галіны Краінскіх быў чэшскім эмігрантам Грацыянам, сын якога, з дакладна невядомай прычыны, узяў чужое прозвішча. Гэтая галіна таксама займала вельмі набліжанае да Радзівілаў становішча. Але ў выніку перамогі ў ВКЛ Контррэфармацыі і пераследу з боку каталіцкай шляхты, роды Пянкальскіх і Краінскіх паступова прышлі ў заняпад.

І яшчэ адзін цікавы факт

Акрамя такіх вядомых жо нам пісьменнікаў, як Ян Цадроўскі, Ян Пянкальскі і Ян Краінскі, сярод сваякоў Адама Міцкевіча быў і Фларыян Бохвіц (1799 — 1856), які паходзіў са старога калывнскага роду. Наваградскі адвакат, асветнік, філосаф-мараліст, аўтар знакавай у свой час кнігі "Думкі пра выхаванне чалавека" (Вільня, 1847) пабраўся шлюбам з Паўлінай з Маеўскіх, стрычанкай племянніцай маці Адама Міцкевіча. Зрэшты, гэтая постаць вымагае асобнага аповеду.

Зміцер ЮРКЕВІЧ, архівіст, Тэаў Арт-Суполкі імя Ядэрына Рэйтана

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

- Экспазіцыі:
■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.":
■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.":
■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.":
■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.":
■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.":
■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.":

Выставы:
■ Выстава "Падеі і постаці. Сацыяльны плакат Уладзіміра Крукоўскага" — да 9 ліпеня.
■ Выстава "Айвазоўскі і марынiсты" — з 8 ліпеня да 31 жніўня.
■ Выстава жывапісу народнага мастака Беларусі Паўла Масленікава — да 27 жніўня ў Палацы Незалежнасці.
■ Выстава "Марк Шагал: Колер Любові". 3 калекцыі Музея Марка Шагала (Віцебск) — з 7 ліпеня да 15 верасня.

Філіялы музея
МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОУХІ XIX СТ." г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

- Экспазіцыі:
■ "Інтэр"еры шляхецкай сядзібы".
■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".
■ Выстава выцінанак Алены Шаліма і Лаймутэ Федасевай "Папярковы мост сярэбруста".
■ Выстава аўтарскай лямпкі Сяргея Драздова "Мужчынскі погляд" — да 20 ліпеня.
■ Выстава моды і аксэсуараў эпохі Рамантызму з калекцыі Ігара Сурмачэўскага "І паланэз пачаць пара" — да 13 студзеня 2018-га.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў В. РАЎБІЧЫ

- Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава джаратыўна-прыкладнага мастацтва Узбекістана "Казачны Самарканд" — да 17 верасня.
■ Лекторый "За кубачкам гарбаты", прысвечаны чатыром відам народнай творчасці. "Народны строй" — 8 ліпеня. Пачатак лекцыі а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

- Экспазіцыі:
■ Абноўленая экспазіцыя "Старожытная Беларусь".
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
■ "Мастацтва ў гарадской культуры XIX — XX стст.".
■ Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет", якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведваць сам музей, набыўшы

- ўсяго адзін білет у любым з іх.
■ Летняя адукацыйная праграма "Летняя гісторыя" (у які ўключаны 6 музейна-педагагічных праграм — 2 экскурсіі, 3 музейна-педагагічных заняткі, квэст).
■ Акцыя "Вольнае піаніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
Выставы:
■ Выстава "Скарнына — асветнік-гуманіст" — да пачатку кастрычніка.
■ Выстава "Мастакі на вайне. Беларусь у малюнках Першай сусветнай (1915 — 1918)" (са збору прыватнага калекцыянера Уладзіміра Багданава) — да 6 жніўня.
■ Канцэрт Кацярыны Ваданосвай і гурта "Fantasy Orchestra" — 8 ліпеня ў 19.00.

Філіялы музея
ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Абноўленая экспазіцыя, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўненыя новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцый музея).
■ Выстава "Шлях зброі: ад клінка да карабіна" — да 6 жніўня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Шматвектарнае знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь".
■ Выстава "Візіты і візіткі: дыпламатыя ў кішэні".

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

- Экспазіцыі:
■ "Геалогія і палеанталогія".
■ "Сезонныя змены".
■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".
■ "Выстава насякомаедных раслін".
■ Выстава "Жывыя цмокі" — да 25 лютага 2018-га.
■ Мінск, вул. Багдановіча, 9а. Тэл.: 237 46 94.
■ Выстава "Насякомыя і не толькі" — да 31 ліпеня.
■ Мінск, вул. Казінка, 117 (будынак кінаатэатра "Электрон"). Тэл.: +37529 123 60 53.
■ Выстава "Сафарты парк" — да 1 верасня.
■ Выстава "Дзівосны свет матыльцоў" — да 11 верасня.
■ Атракцыён "Лазеры квэст".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

- Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст.".
■ "Беларуская музычная культура XX ст.".
■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

- Выстава рэтра-электрагітар "Зроблена ў СССР" — да 1 жніўня.
■ Выстава "Песні часоў вайны" — да 14 ліпеня.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА г. Мінск, вул. Старавіненская, 14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава "Любімыя цацкі", прадстаўлена калекцыяй керам і аўтарам цацак Вольгай Дзеранчук, — да 20 жніўня.
■ Майстар-класы:
■ Дзюмаж для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы ацёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО г. Мінск, вул. Свардлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

- Пастаянная экспазіцыя.
■ Персанальная выстава "Лініі лёсу Уладзіміра Акулава" — да 30 ліпеня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

- Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нязд. — ад 10-й да 20-й, сер. — ад 12-й да 20-й.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Часовая экспазіцыя "Па той бок. Невядомыя фатаграфіі з акупаванай тэрыторыі СССР і савецка-германскага фронту (1941 — 1945)" — да 30 ліпеня.
■ Выстава "Адна сям'я — адна вайна" (падеі вайны праз сямейнае лёсы) — да 30 ліпеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ" г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

- Палацавы ансамбль
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародны выставачны праект "Заходняя Беларусь: гісторыя паўсядзённасці" — да 30 верасня.
■ Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці
■ Часовая экспазіцыя "Зямля і кветкі" сучаснай мастачкі Таццяны Чарных — да 13 ліпеня.
Ратуша
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Анімацыйная праграма "Немагчымае магчыма: на аўдыенцыі ў войта!"
Другі паверх Слуцкай брамы
■ Часовая экспазіцыя "З малітвай на вуснах" — да 30 верасня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць. Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
■ Міжнародная выстава "Ultima ratio Regum. Беларусь у Паўночных войнах сярэдзіны XVII — пачатку XVIII стст." — да 24 верасня.
■ Квэст "Вайна і Мір, альбо Таямніца дзюво скрын" — кожную пятніцу. Пачатак а 15-й.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

- Экспазіцыі:
■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".
■ Стацыйная выстава "У хвалюх нясмынага руху: аўтамабільнымі шляхамі Коласа" — да 30 верасня.
■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.
■ Музейны адукацыйны праект "Летнія канікулы ў Доме Коласа":
■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
■ Музейныя майстар-класы і заняткі.
■ Мультимедыйны комплекс "Чапаев. Асоба. Час".
■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".
■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні "Таямніцы дома Песняра".

АКЦЫІ:
■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музей).
■ Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень вяселля — у музей!"

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

- Экспазіцыі:
■ Пастаянная экспазіцыя "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай лётчый для дзяцей "Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.
■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі".

КУПАЛАЎСКІ МЕМАРЫЯЛЬНЫ ЗАПАВЕДНІК "ВЯЗЫНКА" ■ Свята "З адною думкаю аб шчасці Беларусі..." — 8 ліпеня, а 13-й.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

- Філіялы Музея гісторыі горада Мінска
■ ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.
■ Экспазіцыі:
■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

- Экспазіцыі:
■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана ганаравану грамадзяніну г. Мінска Міхалю Савіцкаму.
■ "Мінск губернска. Шляхецкі побыт".
■ Выставачна-інтэрактыўны праект "Сустрэча з майстрам".
■ Персанальная выстава жывапісу Уладзіміра Уродніча "Рэха пам'яці" — да 6 жніўня.
■ Фотавыстава "Гукі музыкі"

Райманда Паўлса" — да 30 ліпеня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

- Экспазіцыя:
■ "Мінск у гістарычныя прасторы. Картаграфічныя кабінеты".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА" г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.

- Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстава жывапісу Эміліі Фокінай "Дзіўныя звяры" — да 27 жніўня.
■ ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.
■ Экспазіцыя:
■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
■ Выстава тэкстыльных пано і іншых джаратыўных вырабаў Алы Губарвіч "Ніць связующая" — да 27 жніўня.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ" г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

- "Сані • вазок; коляска • брычка; карэта • вапраж" (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
■ Виртуальная гульні "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА" г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8.

- Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МСТА" г. Мінск, вул. Герцава, 2а. Тэл.: 321 24 30.

- Выстава жывапісу і графікі Усевалада Швайбы "Храм" — да 9 ліпеня.
■ ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 57 41.
■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Пастаянная выстава тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
■ На тэрыторыі працуе пневматычны цір.
■ "Музей крыміналістыкі".
■ Выстава халоднай зброі "Для моцных духам..."
■ Выстава "Броня крепка".

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

- Пастаянныя экспазіцыі:
■ "Прырода Лідчыны".
■ "Сучаснае мастацтва краю" (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).
Выставы:
■ Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурахва".
■ "Вядзём пачатак мы ад Гедыміна..."
■ Мемарыяльныя пакой Валянціна Таўляя.
■ Выстава са збору А.Фішбайна

"Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.".
■ Музейна-вообразна залы "Хрушчоўка 60-х".
■ Выстава "Вайны свяцізнай старонкі".
■ Выстава "Надзейны шчыт краіны".
■ Выстава "Падарожжа ў гарадскі і сельскі побыт".
■ Выстава "Жыве мая ліра навава!", прымеркаваная да 140-годдзя з дня нараджэння Цёткі (Алаізы Пашкевіч).

ІЎЕЎСКІ МУЗЕЙ НАЦЫЯНАЛЬНЫХ КУЛЬТУР г. Іўе, вул. 17 верасня, 9. Тэл.: (8-01595) 2 68 96.

- Экспазіцыя "Пад адзіным небам праз стагоддзі" ("Карэннае насельніцтва Іўеўшчыны", "Беларускія тараты").
■ Выставы "Беларускія лярэі", "Другая сусветная вайна".
■ Выстава карцін Івана Струкава "Саюз вады і зямлі".
■ Прадстаўленні лалечнага тэатра "Батлейка".

НАВАГРУДСКІ ГІСТАРЫКА-КРАЗНАУЧЫ МУЗЕЙ г. Навагрудка, вул. Гродзенская, 2. Тэл.: (8-01597) 2 14 70.

- Пастаянная экспазіцыя: "Гісторыя Навагрудчыны са старажытных часоў да Вялікай Айчыннай вайны".
■ Навагрудка, вул. Мінская, 64-66.
■ Экспазіцыя: "Музей лярэяўскага супрацлення на Навагрудчыне".

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА ў НАВАГРУДКУ г. Навагрудка, вул. Леніна, 1. Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

- Пастаянная экспазіцыя: "Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча".
■ Пастаянныя выставы: "Святло кухні Міцкевічаў", "Малюні сельскага жыцця", "Пан Тадэвуш" праз час і народы".

ГАЛЕРЭІ "УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ" г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1. Тэл.: 237 26 12.

- Выстава "Святасць зямлі Беларускай" па выніках II Міжнароднага мастацкага пленэра, які адбыўся ў горадзе Іванец — з 4 да 17 ліпеня.
■ Выстава твораў эстонскіх ілюстратараў "Жылі-былі..." па матывах знакамітых казак братаў Грым — з 6 да 13 ліпеня.

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

ТЭАТРЫ

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.
9 ліпеня — "Цыганскі барон" (аперэта) І. Штрауса.
14 — "Спячая прыгажуня" (балет) П. Чайкоўскага.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
9, 15 ліпеня — "Вясёлы Дарафей" (інтэрактыўная казка). Пачатак у 10.30.
12, 13 — "Піліпка і Ведзьма" (казка для дзяцей ад 5 гадоў) С.Кавалёва. Пачатак у 10.30.
14 — "Дзеі і Жораў" В.Болскага. Пачатак у 10.30.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
9, 15 ліпеня — "Вясёлы Дарафей" (інтэрактыўная казка). Пачатак у 10.30.
12, 13 — "Піліпка і Ведзьма" (казка для дзяцей ад 5 гадоў) С.Кавалёва. Пачатак у 10.30.
14 — "Дзеі і Жораў" В.Болскага. Пачатак у 10.30.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР "ЛЯЛКА" г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
9, 15 ліпеня — "Вясёлы Дарафей" (інтэрактыўная казка). Пачатак у 10.30.
12, 13 — "Піліпка і Ведзьма" (казка для дзяцей ад 5 гадоў) С.Кавалёва. Пачатак у 10.30.
14 — "Дзеі і Жораў" В.Болскага. Пачатак у 10.30.

УВАГА! ТУТ МАГЛА Б БЫЦЬ ВАША АФІША! Звяртайтесь: +375 17 286 07 97, +375 17 334 57 41 (факс); kultura@tut.by